

PASITARIMAS spaudos reikalais

Amerikos Lietuvių Tautinės Sąjungos Spaudos ir Informacijos Komisija, organizuodama leidyklą tautinei spaudai leisti, leidyklos veikimo plane yra numačiusi Dirvos leidimo perėmimą. Todėl buvo svarbu išsiaiškinti su tame reikale formaliai daugiausiai suinteresuotais asmenimis, kokiomis sąlygomis tas perėmimas galėtų įvykti. Tuo tikslu perėitą penktadienį ir šeštadienį, liepos 27 ir 28 dienomis pas J. Bačiūną, Tabor Farmoje, Mich., įvyko pasitarimas, kuriame dalyvavo J. Bačiūnas, K. S. Karpus, V. Rastenis ir minėtos komisijos pirm. B. Gaidžiūnas, o antrajame posėdyje ir adv. Antanas Olsis.

Pasitarime sutartos naujausi leidyklai visiškai palankios perėmimo sąlygos. Be to, adv. A. Olsio patarimu, nusistatyta persvarstyti leidyklos bendrovės susitvarkymą. Adv. A. Olsio patarimai dalyvavusiems atrodė labai praktiški ir pamatuoti. Jie bus formaliai svarstomi šį penktadienį įvykstančiame Sp. ir Inf. Komisijos posėdyje, kuriame bus galutinai nustatytas leidyklos bendrovės pobūdis.

Be to, Sp. ir Inf. Komisijos atstovai, pasinaudodami adv. A. Olsio, kaip ALT vicepirmininko bei ALTS atstovo Am. Liet. Taryboje, dalyvavimu, pasidalino turimomis žiniomis iš Lietuvos laisvės kovai vadovaujančių organų veikimo.

primins amerikiečiams Lietuvą

GRAŽUS PAMINĖJIMAS

John D. Cremer, Jr., Amerikos Raudonojo Kryžiaus Clevelando skyriaus direktorius, gavęs gen. V. Nagiaus parašytą monografiją apie pulk. Ryano ir Amerikos Raudonojo Kryžiaus pagalbą Lietuvai jos nepriklausomybės pradžioje, savo padėkoje autoriui pareiškė, kad monografija esant įdomi ir praplečianti žinias apie Lietuvą bei Amerikos Raudonojo Kryžiaus veiklą Lietuvoje. Todėl žada jos turinį perduoti Clevelando laikraščiui, o pačią monografiją laikyti Raudonojo Kryžiaus archyve, kaip istorinį dokumentą. Be to, vienas monografijos egzempliorius esąs nusiųstas ir į Am. Raud. Kr. Scrantono skyrių, kur yra pulk. Ryano gimtinė ir kur jis palaidotas.

Kaip jau pranešta, monografija yra įteikta ir Amerikos Raudonojo Kryžiaus centrui.

DR. VYDŪNAS,

kuriam prieš porą mėnesių ALTS 1 skyriaus (Brooklyne, N. Y.) valdyba buvo pasiuntusi maisto siuntinį, perėitą savaitę atsiuntė skyriui laišką, kuriame tarp kitko rašo: "Gerbiamejį tautiečiai, gavęs pirm kelių savaitžių jūsų siuntinį, nepadavau jūsių adresu, tai turėjau laišku jo pasipaštyti. Todėl galiu tik dabar atsidėkoti. Ir darau tai nuo širdies. Gaunu vėl dažniau tokių siuntinių, ir man tai sukelia kažkokį rūpestį. Aš galiu pragyventi, bet yra kiti, kurie labai vargsta. Apie tokius pasiteiraukite ir juos apdovanokite. Man

EINA
36
metai

DIRVA

THE FIELD

Atsk. Nr.
8
centai

JOKIOS PAŽANGOS DERYBOSE

Korėjos karo paliaubų derybose iš esmės nepadaryta jokios pažangos ir tuo tarpu nedaug tėra vilties, kad būtų greit ko nors pasiekiama.

Tiesa, perėitą savaitę įžengiamoji derybų stadija pasibaigė: buvo susitarta dėl derybų programos. Kinai ir šiaurės korėjiečiai, prisipirė griežto reikalavimo apsispręsti, atsisakė nuo savo reikalavimo, kad jau šiose derybose būtų tariamasi dėl kariuomenų atitraukimo iš Korėjos. Jie vietoj to pasiūlė kitaip pavadintą punktą: "Rekomendacijos abiejų pusių suinteresuotų valstybių vyriausybėms". Tai yra nieko aiškaus nepasakęs punktas. Sąjungininkų delegacija sutiko tokį punktą į dienvartę įrašyti.

Pirmi trys punktai dienvartėje yra įrašyti toki: 1. Demarkacijos linijos ir neutralios zonos nustatymas, 2. Paliauboms prižiūrėti organo sudarymas, jo teisės ir veikimo būdas, 3. Pasikeitimas belaisviais.

Susitarus dėl dienvartės, pradėta kalbėti apie demarkacijos liniją ir neutralią zoną. Sąjungininkai siūlo, kad demarkacijos linija būtų nustatyta tokia, kaip dabar yra fronto linija. Priešingoji šalis reikalauja, kad linija būtų 38 paralelė. Šiuo atveju sąjungininkai turėtų beveik visu frontu atsitraukti ir sustoti sunkiai apginamose pozicijose.

Šeši delegacijų susitikimai buvo pašvęsti šiam klausimui ir vis dėlto nepasiekta jokio susitarimo. Nors apie posėdžių turinį beveik nieko nepranešama,

tačiau nujaučiama, jog abi pusės tuo tarpu kietai laikosi savo nusistatymo. Įtariama, kad sąjungininkų delegacija gali turėti instrukciją kiek nusileisti, tai yra, sutikti kiek pasitraukti, bet ne visai iki 38 paralelės, o apie 10 mylių į šiaurę nuo jos, kur esanti pakenčiamai apginama linija.

Kinų radijas jau kaltina sąjungininkus, kad jie nenori taikos, ir grasina, kad sąjungininkų delegacijos nenuolaidumas stato jų armiją į labai didelį pavojų. Žvalgybų pranešimu, kienai per šį derybų laiką smarkiai sustiprino savo pakrikusias divizijas. Amerikiečiai tuo tarpu apsirūpino, berods, tik vienu dalyku: įtaisė savo kariams naujoviškus šarvus — iš nylono pagamintas liemenes, kurių, esą, nepramuša šautuvų kulkos.

Ir štai dabar "Pravda" išspausdino pasikalbėjimą su Morrisonu, taip pat įdėjo ir savo atsakymą. Morrisono pareiškimo buvo apie 1500 žodžių, atsakymo apie 2500. Šeši Londono dienraščiai perspausdino viską, kas buvo "Pravdoje". Radijas kartoją tą pareiškimą turinį, žodžiu sakant, visa Anglija ir visas pasaulis turi progos susipažinti lygiai su Morrisono pareiškimais, lygiai su sovietų valdiniais atsakymais.

O ten? Tik dabar Morrisonui ir anglams paaiškėjo, kad jie visai nesulaukė to, ką tikėjosi. Būtent, tik dabar jiems paaiškėjo, kad "Pravda" yra tik komunistų partijos išrinktiesiems skiriamas laikraštis, kad jo spausdinama palyginti labai nedaug, kad to laikraščio net pačioj Maskvoj viešai beveik negalima gauti, nes nedidelis kiekis, išduodamas į laikraščių pardavimo vietas, paprastai išperkamas per kelias minutes ir visai galimas dalykas, kad šiuo atveju Pravdos numeris buvo išpirktas pačių policijos agentų ir nei Maskvos, nei juo labiau visos Rusijos visuomenė (nekalbant apie sovietų okupuotus kraštus) Morrisono pareiškimų visai nematė, nematė nei atsakymų į tuos pareiškimus, taigi neturėjo progos nei sužinoti, kad toks pasikalbėjimas buvo, kadangi nei radijas nei kiti laikraščiai, esą, apie tai visai neužsimena. O Anglijoje visa tai kopličiausiai paskleista.

Taip atsitinka todėl, kad vakarų kraštų politikai vis dar naiviai įsivaizduoja, jog sovietinė tvarka turi kokio nors panašumo į vakarietišką, ir negali įsivaizduoti, jog tuo pačiu vardu vadinami dalykai ten reiškia visai ką kita. Jie mano, kad spauda sovietuose reiškia tą patį, kaip ir vakaruose. Dabar turėjo progos įsitikinti, kad tai visai kas kita.

Karo pavojus nuolat didėja

Šiomis dienomis paskelbta, kad gen. Marshallas, prieš porą savaitžių kalbėdamas biudžeto komisijoje, papasakojo senatoriams, jog visuotinio karo pavojus nuolat didėja, nes turimasis žinių, jog Rusijos ir jos diriguojamų kraštų karinės pajėgos nuolat ir skubiai didinamos. Tai jis pareiškė komisijoje, kuri svarstė karinį biudžetą. Vyriausybė prašo kongresą skirti ginklavimosi reikalams 60 bilionų dolerių — tai yra didžiausias karinis "taikos meto" biudžetas visoje JAV istorijoje. Manoma, kad ši suma tikrai bus paskirta.

Šis Marshallo pareiškimas, atrodė, taikytas ne vien senatoriams. Jo paskelbimas greičiausiai yra skirtas ir Korėjos paliaubų derybininkams, kad jie neturėtų iliuzijų, jog Amerika rengiasi snausti.

JIEŠKOS TINKAMOS MOKYKLOS

Liepos 22 d. Brooklyne buvo susirinkę lietuviai tėvai, kurių vaikais lanko New Yorko ir Brooklyno mokyklas.

Pedagogas Bronius Kulys paskaitoje išdėstė, kad lietuviams reikia mokyklos, kurioje būtų: lituanistikos dėstymas, katekizacija lietuviškai, tautinių švenčių minėjimai, mokinių pamaldos su lietuviškomis giesmėmis bei lietuvišku pamokslu, lietuviška aplinka pačioje mokykloje.

Susirinkimas nutarė daryti žygių pasiekti bent lituanistikos dėstymą, kurioje nors (privatinėje ar viešojoje) mokykloje. Tuo rūpintis išrinktas komitetas: P. Naujokaitis, K. Vasilauskas, J. Žukas, V. Klinavičius ir M. Senkus.

„Eik su velniu obuoliauti“

Yra sakoma: "Eik su velniu obuoliauti — liksi ir be obuolių ir be tarbos!" Panašiai atsitiko ir Anglijos užsienių reikalų ministrui Morrisonui, kuris pabandė sudaryti savotišką susitarimą su sovietine spauda.

Morrisonas paklausė sovietų spaudos atstovus, ar jie galėtų ištisai išspausdinti pasikalbėjimą su juo, nieko iš jo pareiškimo neišbraukdami? Rusai atsakė, kad galėtų, jeigu Anglijos laikraščiai irgi sutiktų atspausdinti ištisai ir jų atsakymą į Morrisono pareiškimus. Morrisonas pradėjo paaiškinti, jog jis savo spaudos negali priversti to padaryti, nes Anglijoje spauda valdžios nekontroliuojama, tačiau keli Londono laikraščiai pasiūlė patys tą padaryti.

Ir štai dabar "Pravda" išspausdino pasikalbėjimą su Morrisonu, taip pat įdėjo ir savo atsakymą. Morrisono pareiškimo buvo apie 1500 žodžių, atsakymo apie 2500. Šeši Londono dienraščiai perspausdino viską, kas buvo "Pravdoje". Radijas kartoją tą pareiškimą turinį, žodžiu sakant, visa Anglija ir visas pasaulis turi progos susipažinti lygiai su Morrisono pareiškimais, lygiai su sovietų valdiniais atsakymais.

O ten? Tik dabar Morrisonui ir anglams paaiškėjo, kad jie visai nesulaukė to, ką tikėjosi.

Karo pavojus nuolat didėja

Šiomis dienomis paskelbta, kad gen. Marshallas, prieš porą savaitžių kalbėdamas biudžeto komisijoje, papasakojo senatoriams, jog visuotinio karo pavojus nuolat didėja, nes turimasis žinių, jog Rusijos ir jos diriguojamų kraštų karinės pajėgos nuolat ir skubiai didinamos. Tai jis pareiškė komisijoje, kuri svarstė karinį biudžetą. Vyriausybė prašo kongresą skirti ginklavimosi reikalams 60 bilionų dolerių — tai yra didžiausias karinis "taikos meto" biudžetas visoje JAV istorijoje. Manoma, kad ši suma tikrai bus paskirta.

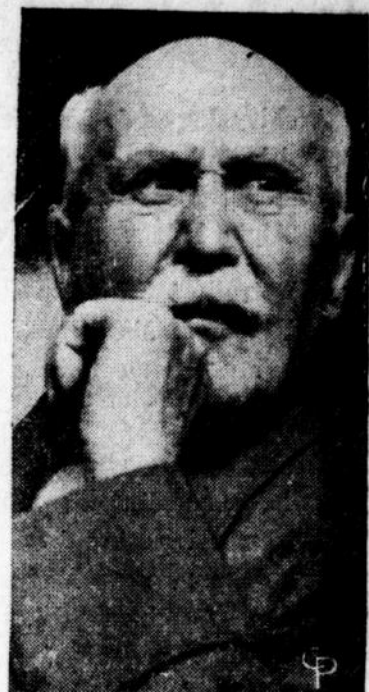
Šis Marshallo pareiškimas, atrodė, taikytas ne vien senatoriams. Jo paskelbimas greičiausiai yra skirtas ir Korėjos paliaubų derybininkams, kad jie neturėtų iliuzijų, jog Amerika rengiasi snausti.

JIEŠKOS TINKAMOS MOKYKLOS

Liepos 22 d. Brooklyne buvo susirinkę lietuviai tėvai, kurių vaikais lanko New Yorko ir Brooklyno mokyklas.

Pedagogas Bronius Kulys paskaitoje išdėstė, kad lietuviams reikia mokyklos, kurioje būtų: lituanistikos dėstymas, katekizacija lietuviškai, tautinių švenčių minėjimai, mokinių pamaldos su lietuviškomis giesmėmis bei lietuvišku pamokslu, lietuviška aplinka pačioje mokykloje.

Susirinkimas nutarė daryti žygių pasiekti bent lituanistikos dėstymą, kurioje nors (privatinėje ar viešojoje) mokykloje. Tuo rūpintis išrinktas komitetas: P. Naujokaitis, K. Vasilauskas, J. Žukas, V. Klinavičius ir M. Senkus.

Marsalas Pėtains, kada buvęs Prancūzijos didvyris, panašiai kaip gen. MacArthuras Amerikoje, vėliau bendradarbiavęs su vokiečiais, kai Prancūzija neatsispyrė vokiečių puolimui, ir už tai paskui nuteistas mirti, bet vietoj to laikytas kalėjime iki gyvos galvos, pereitos savaitės pabaigoje mirė, būdamas 95 metų amžiaus. Jis buvo nuteistas būdamas 90 metų amžiaus, jau tada būdamas gana menkos orientacijos dėl senatvės. Prancūzijoje tebėra didelis nuomonių skirtumas dėl jo pasielgimo: vieni (daugiausiai kairieji) jį labai smerkia už bendradarbiavimą su vokiečiais, kiti jį gina, sakdami, kad tuo jis išgelbėjo Prancūziją, ypač Paryžių nuo visiško sunaikinimo. Jo noras buvo būti palaidotam ties Verdunu, kur jis pirmojo karo metu nugalėjo vokiečius, bet vyriausybė to neleido ir jis liko palaidotas toje pačioje saloje, kur buvo paskutinius savo ilgo amžiaus penkerius metus kalinamas. Ši Pėtaino nuotrauka imta dar jo teismo metu, kur jis sunkiai tegalėjo susigaudyti, kas apie jį sakoma, nes ne tik jo atmintis, bet ir klausos buvo labai silpna.

Princas Naif, nužudytojo Jordano karaliaus Abdulos antrasis sūnus, užėmė Jordono sostą, kaip regentas, tačiau nežinia, ar jis tame soste išsilaikys. Jordanas yra mažiausia ir jauniausia arabų valstybė: iš viso arabų skaitoma apie 50 milijonų, iš kurių per 20 milijonų yra Egipte, o Jordane tik apie 1 milijoną, tačiau iš visų arabų valstybių Jordanas vienintelis turi visų stipriausią ir gerai organizuotą kariuomenę — apie 15,000 karių, kuri tuo tarpu yra anglams draugingų vadovaujama. Kitos arabų valstybės, nors ir didelės, tokios "didelės" kariuomenės nei viena neturi...

Atsiveikintinas pasitarimas Tabor Farmoje pasibaigus (žr. atskirą pranešimą "Pasitarimas spaudos reikalais"), sekmadienį, liepos 29 dieną. Iš kairės į dešinę: B. Gaidžiūnas, K. S. Karpus, V. Olenė, J. Bačiūnas, M. Bačiūnienė, A. Olsis, V. Rastenis.

KAS ir KUR

• Archivyskupas J. Skvireckas, ilgesnį laiką buvęs Vatikane, vėl grįžo į Austriją, Zams vienuolyną Alpių kalnuose.

• Iš Detroito į Vokietiją išvyko kun. Kluonius. Jis žada Vokietijoje, Muencheno universitete tęsti studijas.

• Vokietijoje gyvenantiems tremtiniams nustatomi paskutiniai terminai paruošti emigracinius dokumentus. Emigruoti Kanadon terminas dokumentams paruošti rugsėjo 1 dieną, Australijon ir N. Zelandijon spalio 1 d., Brazilijon ir Venesuelon — 1952 m. sausio 1 d. Į kitus kraštus taip pat terminai bus griežtai nustatyti.

• Tremtinių butų statyboms vykdyti Vokietijoje IRO vadovybės paskirta apie 2,000,000 DM. (apie 500,000 dolerių). Iš viso vokiečių vyriausybė numato išleisti 30,000,000 DM. ir pastatyti 2900 butų. Butų statyba jau vykdoma: Amberge, Ingolstadt, Augsburg, N. Ulme, Regensburg ir kt.

• Dr. V. Didžys, Mažosios Lietuvos veikėjas, emigravo Australijon. Jis dirba savo specialybėje.

• Chemikas Dr. V. Jasaitis, dabar gyvenęs Waterburyje, Conn., pakviestas profesoriauti į vieną kolegiją Californijoje.

• N. Zelandijoje gyvenantys lietuviai persiorganizavo į Pasaulio Lietuvių Sąjungą. Valdymo sudaro: A. Butkus, Br. Kuzma, M. Gerdvilys, V. Skridulaitis, Vl. Butkienė, V. Procuta, P.

• Chicagos miesto šachmatininkų pirmenybėse mūsų tautietis Tautvaiša laimėjo pirmąją vietą. Pirmenybėse dalyvavo 20 geriausių šachmatininkų. Rungtinės Tautvaiša nepralaimėjo nė vienos partijos.

Čepulis, M. Pakalniškis ir V. Gerdvilis. N. Zelandijos lietuviai leidžia "N. Z. Lietuvį". Redaguoja Vl. Butkienė. N. Zelandijoje šiuo metu gyvena apie 300 lietuvių.

• Lietuviai inžinieriai A. Semėnas ir E. Lapas ruošiasi atidaryti Bridgeporte televizijos įmonę.

• Kanados šachmatininkų pirmenybėse dėl meistro vardo varžysis ir lietuvis P. Vaitonis.

• Kanadoje, Montrealyje, liepos mėn. 16 d. mirė Ona Kudžnienė, kilusi iš Tolaukių km., Pajevonio valc. Į Kanadą buvo atvykusi prieš 3 metus.

• Gražiojo J. Balčiūno vasarvietėje Macatavoje šiuo metu atostogauja eilė lietuvių iš Clevelando, Chicagos ir kitų vietų. Macatava — tikras Klaipėdos Smiltinės vaizdas.

• Dirvos redakcijoje gauta pamėnėti Dr. Pr. Gaidamavičiaus knyga "Išbėgėjęs žmogus". Knygą išleido "Ventos" leidykla Vokietijoje, 278 psl.

• Gediminas Vildzius gyvenęs Manchester, Conn., pašauktas į karo tarnybą ir pasirinko aviaciją.

• Australijoje, Melbourne mieste pradėjo veikti Lietuvių Kultūros Fondo Karaliaus Mindaugo vardo institutas. Instituto vedėju yra prof. V. Raulinaitis.

• Iš Vokietijos lietuviai daugiausiai emigravo į JAV. Gilienų tautybės tremtiniai į Australiją. Jų ten nukeliavo 60,000.

DIRVĄ UZSISAKYTI

galima ir šiandien, nėra reikalo laukti nei metų, nei mėnesio pabaigos!

KAS DEDASI LIETUVOJE?

Kariuomenės taip pat visur sutiks.

Iš grįžusių pasakojimų neatrodo, kad paskutiniiais metais sovietai Lietuvon būtų atsinešę naujų karinių dalinių. Tačiau, bendrai paėmus, rusų kariuomenės Lietuvoje gana gausu. Žymiausi kariniai telkiniai yra Klaipėda, Kaunas, Šiauliai, Vilnius. Tačiau nestinga rusų kariuomenės ir mažesniuose miesteliuose. Pavyzdžiui net žagarėje yra įkurdintas rusų kariuomenės dalinys.

Lietuvos kaime rusų radio stotis.

Vienas iš grįžusių vokiečių pasakoja, jog pasitaikę ir kaimų, kuriuose buvo įkurdinti nedidelės rusų kariuomenės daliniai. Štai Išlauže, esančiame aštuontame kilometre nuo Prienų linkui Kauno, yra įkurdintas kariuomenės dalinys. Čia, netoli Išlaužo maždaug už 3 kilometrų esančiame kaime, yra pastatytas specialiai kariuomenei stambus radio siųstuvų, kurio įrengimo darbai baigti 1948 metais. Prie Išlaužo įrengiant sovietų karinę radio stotį, prie jos dirbo nemaža vokiečių karo belaisvių specialistų.

Į kolchozus beturčiai nepatenka.

Pagaliau išsikalbu su vokiečiu, daugiau įsigilinusiu į kolchozų Lietuvoje sistemą. Pasirodo, kad į kolchozus negali patekti, kas tik panorsta. Į kolchozą patekimo, pirmoji sąlyga — "kraitis". Kai ūkininkas jungiasi į kolchozą, pirmiausia jis turi pranešti, kiek duoda gyvulių, inventoriaus. Kolchozan įsto jimo tokios "apeigos". Vietinio komiteto pirmininko ir komunistų partijos sekretoriaus aki vaizdoje ūkininkas turi užpildyti formulirą, kuriame, savo parašu patvirtindamas, ūkininkas išsiskaido į kolchozui perduoda vi-

są savo turėtą turtą, pradedant žeme, gyvuliais ir kitu inventarium. Visko išsiskaidamas lietuvis ūkininkas, stodamas kolchozan, dar turi pasižadėti, kad sąžiningai dirbs kolchozo naujai ir saugos visuomeninį turtą. Buvusiam ūkininkui, tapusiam kolchozininku, paliekama 40 arų (anksčiau 60 arų) žemės, karvė, kiaulė ir keletas paukščių.

Kolchozininkams prievolės.

Kolchozininkas, "savanoriškai" įsijungęs į kolchozą, nėra laisvas nuo prievolių. Už turimą karvę, kiaulę ir paukščius lietuvis kolchozininkai, buvusieji ūkininkai, turi atlikti gana didelės prievolės. Per metus kolchozininkas už turimą karvę turi valstybei atiduoti 3000 litų pieno arba 25 kg. sviesto. Kiaulienos reikia kas metai duoti 45 kg. bulvių 40, nuo kiekvienos turimos vištos po 50 kiaušinių. Gi už turimą žemę, 40 arų, mokėsi reikia mokėti arti pusantro tūkstančio rublių.

Darbas kolchoze.

Kolchoze dirbama ištisą dieną. Darbas prasideda iš ryto ir baigiasi 10 val. vakaro. Savaitėje tebūna viena nedarbo diena, tad tą dieną kolchozininkai gali apsidirbti savo turimus darželius.

Už darbo dieną kiekvienas kolchozininkas gauna 200 gramų grūdų, dažniausiai gana prastos rūšies. Be to, uždirbti grūdai paprastai išduodami tik po rugiapjūtės, nes nemaža kolchozų, valstybei atlikę prievolių, neturi savo aruoduose nė sausos grūdų. Tokiais atvejais kolchozininkams nemoka ir šie turi "palaukti".

Niekas neklausia, ar kolchozininkas turės ką valgyti, ar ne. Svarbu, kad jis dirbtų.

Visur tie patys metodai.

Ankstesniuose pasakalbei-

muose su iš Lietuvos grįžusiais vokiečiais buvo užsiminta apie lietuvių išvežimus, vykdytus šiaurinėje Lietuvoje 1948 ir 1949 metais.

Kiek vėliau teko susitikti iš Lietuvos grįžusį vokiečių, gyvenusį Prienų apylinkėje. Ir čia, apie Prienus, kaip ir šiaurinėje Lietuvoje, žymesnis gyventojų išvežimas buvo įvykdytas 1948 metais. Tačiau ir be masinio pobūdžio išvežimų, atskirų gyventojų suėmimų nuolat pasitaiko. Suimtųjų ūkininkų turtas konfiskuojamas. Išvežamiems dažniais atvejais duodamas pasirašyti raštus, kad jie vyksta "savanoriškai" dirbti į "broliską respubliką".

Būdinga tai, kad paskutiniu laiku seneliai, esą suimtųjų šeimos, jau nevežami Rusijon. Jie paliekami Lietuvoje, tačiau neturi teisės gyventi ištremto sūnaus ar dukters ūkyje. Iš-tremtųjų turtas konfiskuojamas, o palikusiai seneliai priversti eiti elgetauti.

Lietuviai karinę tarnybą atlieka Rusijoje.

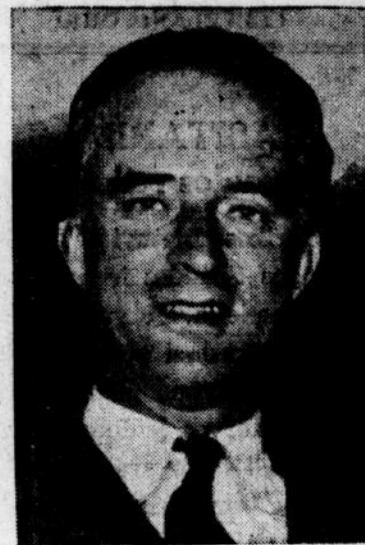
Nors Lietuvoje rusų kariuomenės nepaprastai daug, tačiau lietuviai pašaukti karinėje tarnyboje, kur jie turi atlikti karinį apmokymą.

Atlikdami karinę tarnybą lietuviai vieną kartą gauna atostogų, kuriomis retas gauna pasinaudoti, nes kol parvažiuoja į Lietuvą, atostogos jau baigiasi. Nemaža atsitikimų, kad atostogų grįžę lietuviai jau nebevyksta savo dalinim, bet pasuka į miškus pas partizanus.

Šiais metais karinėje tarnyboje buvo pašaukti lietuviai vyrai, gimusieji 1933 metais.

Lietuvių gyventojų lūkesčiai.

Nežiūrint nepaprastai "slėgus" gyvenimo, lietuviai nėra palūžę. Visi gyvena vienintelė viltimi: — visą laiką tą vergovę nesitęs,

Belgija turi naują karalių. 1940 metais, kai vokiečiai užpuolė Belgiją ir sumušo sąjungininkus, suvydami juos į jūrą, Belgijos vyriausybė pasitraukė į Angliją, o karalius Leopoldas (dešinė) nesitraukė, bet pasiliko su kapituliuojančia kariuomene. Jis buvo tos nuomonės, jog viena belgų kariuomenė vistiek neatsilaikys ir nėra prasmės žudyti žmones. Po karo Belgijoje kilo didelis nesutarimas dėl karaliaus pasielgimo: vieni teisingo jo pasidavimą, kaip heroiską pasielgimą, kiti smerkė ir patį pasidavimą ir tolimesnį karaliaus laikyseną, kad jis, esą, pataikavęs Hitleriui. Vieni reikalavo, kad jis grįžtų į sostą (katalikų politinės grupės), kiti nesutiko jo nei į Belgiją įsileisti (kairieji). Pagaliau pereinai buvo sutarta leisti karaliui grįžti, bet su sąlyga, kad jis atsistatydins, kai tik sūnui sueis 17 metų. Dabar jis atsistatydino ir karaliu liko jo sūnus Baudouinas I (kairė, skaityk: Boduēnas I). Taip tuo tarpu pasibaigė didelė Belgijos vidaus politinė krizė.

turės ateiti šviesesnis rytojus. Karas! Karo pasėkoje Lietuva buvo sovietų pavergta, karo pasėkoje tikimasi sulaukti geresnio rytojaus. Lietuvių gyventojų tikėjimą ištverti ir sulaukti geresnio gyvenimo, laisvės, vaizdžiai nusako jų atsišveikinimas su iš Lietuvos išvykstančiais vokiečiais. Nemaža patyromis pasakė: —

— Aplankykit mus po karo. Lauksim penkis metus. Kiti pareiškė viltį galėsiai laisvi būti po trejų metų. Tati kaip tik pasako, jog lietuvis nėra galutinai palaužtas tos baisios okupacijos. Jis tikisi šviesesniu rytojumi ir netiki, kad sovietai amžinai Lietuvoje paliktų.

"Lietuvių nuosirdumo niekad neužmiršim". Kiekvienas vokiečių bei vokiečių, kuriems gyvybę išgelbėjo ir nuo bado apgynė, dalindamiesi paskutiniu duonos kąsniu

okupanto apiplėšti lietuviai, lietuvių ir Lietuvos vardą mini su nepaprasta pagarba.

— Aš lietuvių niekuomet neužmiršiu, — pareiškia vokiečių, savo ir savo dviejų vaikų gyvybes išgelbėjusi Lietuvoje.

— Mes lietuvių niekuomet neužmiršim, — atsako būrys paauglių vokiečių jaunuolių, gražiai kalbančių lietuviškai.

Tas dėkingumas nuskambėjo paskutinio mėto visoje eilėje vokiečių laikraščiuose. Neįdomi sunki vergovė, lietuvių nelaimės ištiktų užjautimu parodė retą jautrumą ir žmoniškumą. Tasai dėkingumo nuaidėjimas vokiečių spaudoje lietuvių tautos adresu, būdama pavergta, suteikė prieglobstį bado ištiktiesiems tūkstančiams vokiečių.

"Iki pasimatymo!" — koks didelis tikėjimas tais dviem žodžiais išreikštas sunkaus vargo ir didelio netikrumo prislėgtų Lietuvos gyventojų.

S. M.

IR VĖL PRAEITIS...

APIE BUVUSIO PREZIDENTO "PRIEŠMIRTINI" PAREIŠKIMĄ

V. RASTENIS

Ak, kiek jau kartų skaitytojai, rašytojai, žurnalistai ir redaktoriai barėsi vieni ant kitų už tą nuolatinį "knisnėjimąsi po praeitį"! Lyg, esą, mums jau nieko daugiau nebeliko, lyg nebeturime jokių siekimų ateityje ir nebemokame nukreipti akių pirmyn...

Ir vis dėlto, kur buvę kur ne, žurnalistai ir ne žurnalistai ima ir parašo ką nors iš praeities. Redaktoriai deda į laikraščius. Skaitytojai laiškais bombarduoja redakcijas, kad, "negalima tylėti prieš tokį istorijos klaidingumą", kad "būtina atitaisyti tuos šmeižtus apie Lietuvą", "neklaidinkime jaunuosius kartus" ir t.t.

Ir jeigu vienas kitas atsilieps, jeigu įvyks rašalinis "susišaudymas", tai ir vėl pasipils patriotiški priminimai, "ar jau užmiršote, kad Lietuvos jaunuoliai kraują lieja ne dėl jūsų kažkokių senų sąskaitėlių, o dėl Lietuvos laisvės"? "ar tuo jūs jiems padedate?"

Tai pagelbės. Ginčas bus nusibodęs ir sustos... iki kito karto. Ligi vėl kas nors kokią seną, kam nors dar neužgijusią žaizdę palies.

Tos mintys neišvengiamai ateina, paskaicius ir Naujienose neseniai pabaigtą spausdinti, kaip sako, paskutinį priešmirtinį

buv. Lietuvos prezidento dr. K. Griniaus pareiškimą, pavadintą "Tautininkai ir Gruodžio Septynioliktoji", o taip pat susidūrus ir su eile raginimų "reaguoti"...

Ar bloga, kad praeitį prisimename?

Gyvenimas susideda iš trijų dalių: praeities, dabarties ir ateities. Ar labai augstai vertiname "vienadienį" žmogų? Be atsiminimų ir be svajonių, be patyrimo ir be siekimų?

Praeitis yra viena iš esminių pilnutinio gyvenimo dalių ir jos negalima nei išbraukti, nei atmesti. Jei jos stigtų, kiekviename žingsnyje į ateitį stigtų pusiausvyros ir būtų per daug pavojaus per greit suklypti.

Išvaizduokime žmogų, kuris išaugo iki subrendusio žmogaus amžiaus miegodamas. Paleiskime tokį jo paties nusimanymu tvarkyti savo dabartį ir ateitį — kas iš to išeitų? Arba: kokį savarankų uždavinį galima pavesti žmogui, ką tik atsigavusiam po sukrėtimo, kurio metu jis visiškai prarado atmintį apie praeitį ir kuriam viskas, ką jis mato bei girdi, yra nauja?

Panašiai ir visuomenės, tautos gyven-

me: akli būtų mūsų planai ir siekimai tautos gyvenime, jei matytumėm bei žinotumėm tik dabartį, jei praeitis iš mūsų atminties, iš mūsų žinojimo būtų išbraukta.

Todėl, gerbiamieji patriotiškai nusiteikę pamokslininkai, kiek apsigalvokite, prieš labai aštriai bardamiesi už praeities pamėnėjimus: nekirskite šakos, ant kurios pasistoję tegalite lipti ir viršūnę...

Žinoma, tarp tų trijų gyvenimo dalių, taigi ir tarp pastangų jas pažinti, tarp galvojimo apie jas reikia pusiausvyros. Gal tai yra ne visai paprastas menas pataikyti į gerą tokios pusiausvyros tašką, bet būkite tikri, kad vienašališkai sveriantis tik į ateitį yra nemažiau, jei ne daugiau, pavojaus "iškristi iš balno", kaip vienašališkai atsišokus tik į praeitį...

Dar žodelis apie tai ir jaunimui. Kartais ir patys jaunieji, o dažniau jaunimo vardu kalbėti pasišaukiantieji vyresnieji stengiasi bent jau jaunimą gelbėti nuo tų "demoralizuojančių" ginčų apie praeitį, sakydami, kad tai net kenkia jų įspūdžiui apie mūsų tautos buvusį gyvenimą, kad tai žemina jų akys įiems garbingai skambančius vardus ir t.t.

Kažin ar nebus ir čia nemaža klaida, šitaip jaunimą stengiantis izoliuoti nuo praeities tikrovės ir norint palikti jį tik su keliais idealizuotos praeities trupinėliais. Ar nepaliekamas tuo būdu jaunimas su labai menku ir trapiu atramos tašku žingsnyje į ateitį?

Atsimenu, pirmojo pasaulinio karo metu, nesant mokyklų, būdamas dar tik 11-12 metų, vartydavau namie rastus ir iš kitur

gautus prieškarinių laikraščių rinkinius. Tai buvo 1913-14 metų "Šaltinis", 1904 metų Petrapilyje leistas "Lietuvių Laikraštis", dalis Vilniuje leistos kun. Tumo redaguotos "Vilties", šiek tiek Petro Vileišio "Vilniaus žinių", keli numeriai "Vairo" ir eilė... "Vadovo", specialiai kunigams leidžiamo mėnesinio žurnalo. Per dvejus metus daug ką nejučiomis ir ne po vieną kartą perskačiau: žinels iš įvairių vietų, apysakas ir šiaip straipsnius, o jų tarpe vienas iš įdomiausių dalykų pasirodė tai... "Vadove" rašiusio Meškaus (kaip vėliau patyrimu, kun. Krupavičiaus) polemika su Viltininkais bei Vairininkais (turbūt, ar tik ne su A. Sm.). Šiuo metu nebeatsimenu tos polemikos temų, bet tada buvo įdomiausias užsiėmimas surasti tos polemikos siūlą: kas pradėjo, kas kaip atsakė ir kaip pirmasis vėl atsikirtė... Gal, sakytum, tai savotiškas sportas ar net azartas? Bet koks rezultatas? Ogi toks, kad jaučiausi, lyg ir aš jau tuo metu buvau sąmoningai gyvenęs! "Tuo metu" reiškia ne tada, kai skaičiau, o tada, kai jie rašė!

Paskui prisidėjo V. Kudirkos raštai — jo publicistika, jo atsiliepiimai į įvairius užmetimus... Paskaitykite tai dar kartą bet kas ir šiandien: tai yra dabarčiai visai nebesvarbūs ir mažai teįdomūs dalykai, bet ar nepasijusite ir jūs, lyg kad būtų jau gyvenę anuo metu, kada Kudirka tai rašė!

Tokių praeityje buvusių dalykų paskaitymas lyg ir prailgina gyvenimą. Kai mes įsiskaitome istoriją, prie jų pridėkim vieną kitą gerą istorinę apysaką, argi nesijaučiame, kad mūsų gyvenimas nusitęsė kažkur toli į praeitį, kad mūsų gimimo metai nebe-

daug tereikšia. Kai mes jaučiamės lietuviai, tai pažinę Lietuvos istoriją jaučiamės, lyg ir mūsų pačių gyvenimas būtų prasidėjęs mažaisiais Mindaugo laikais...

Ateitin savo gyvenimo siūlą tiesti galime tik planais bei vaizduote. Praeitin — žiniomis apie ją. Tai kas, kad tas siūlas iliuzinis — jis vis dėlto turi praktiškos reikšmės, jis padidina mūsų patyrimą, jis mūsų žingsnį į ateitį daro sąmoningesnį.

Jei gerai yra pažinti tolimesnę pasaulio ir ypač savo tautos praeitį, tai juo labiau reikia pažinti artimąją praeitį, kuri yra dar taip tiesiogiai, neatskiriama susieta su mūsų tolimesniaisiais žingsniais.

Iš ko gi šiandien galima tai pažinti? Jei iš atsitiktinių straipsnių, iš atsitiktinių diskusijų kadaise net valikai vis dėlto galėjo susidaryti vaizdas, kuo sielojosi, dėl ko ginčijosi mūsų visuomenės veiklesnieji žmonės priešneprklausomybiniais laikais, tai ir šiandien tas vaizdas apie Lietuvos nepriklausomybės laikotarpį gali susidaryti tik arba gerokai pavėčius ano meto spaudą, o jeigu jos nėra, tai bent iš dabar pasitaikančių papasakojimų, atsiminimų.

Visiškai objektyvų atsiminimų, pasakojimų niekad pasaulyje nebuvo ir nebus: tai neatitiktų žmogaus prigimties. Gali būti tik mažiau ar daugiau neobjektyvūs. Kiekvieno atsiminimus rašančio asmens pareiga būtų stengtis, kad neobjektyvumo būtų kiek galima mažiau. Bet stengtis dar nereikšia taip ir padaryti... Be to, tos pastangos irgi esti nelygios...

Tad skaitančiam vienintelė pagalba yra — gauti žinių iš įvairių šaltinių, sugretinti

SIMTANUOŠIMTINIS LIETUVIS

Jonas Pakrantis Amerikoje

Vyt. Alantas

Fontanai ant fabriko stogo

Vieną karštą liepos dieną metalinis fabriko stogas taip įkaito, kad pastogėje, kur tuo tarpu dirba Jonas Pakrantis, pasidarė taip tvanku, jog stigo oro alsuoti. Pakrantis su savo "boseliu", vienaakiu ispanu, kuris toje vietoje išdirbo penkiolika metų ir apie kurį netrukus gal būt, pakalbėsime plačiau, kas dešimt minučių laktė prie geležinio šaltinėlio gaivintis šaltu vandeniu.

Bet šaltas vandui, kaip žinoma, toli gražu troškulo nenuvalina ir juo labiau neatvesina oro. Todėl fabriko vadovybė, teisingiau sakant, bendrovė kovoti su karščiais griebėsi ir savo sėkmingesnių priemonių. Ji įrengė tam tikrą vėsinimo sistemą, po visą paplokščią fabriko stogą išvedžiodama skylėtus vamzdžius, iš kurių per karštymetį paleidžia vandenį. Tuo būdu pastogėse oras šiek tiek atvėsta, o kitą vertus, drėgnas stogas nepraleidžia šilumos į vidų, ir tuo būdu darbininkai negali skustis tvankumu.

Pakrantis pro pakeltą stogo kraštą su malunumu žiūrėjo į šimtus saulėje tviskančių, lanko pavidalo čiurkšlelių, kurios, tartum žaisdamos, tryško kiek akis apmetą iš vamzdžių ir tyško ant geležinio, aprūdijusio stogo. Tai buvo gražus, fabriko monotonią pajavirinas vaizdas, tartum gamtos gabaliukas būtų nukritęs ant geležų, suodžių ir rūdžių krūvos, kaip Pakrantis vaizdavosi modernųjį fabriką. Jis žiūrėjo į trykstančias tyro vandens sroves su pavydu ir gailėsčiu, galvodamas, kaip būtų gera, nusimetus nešvarų fabriko apdarą, išsitiesti po tais

gaivinančiais, vėsiais šaltinėliais...

Galvodamas apie vėšą, Pakrantis kažin kaip nenoromis galvojo apie Lietuvą. Amerikos jis nepažinojo: tik keletą kartų jis buvo su draugais išvažiavęs už miesto prie ežerų, bet čia ir tie ežerai kažin kokie kitoki, būt, pakalbėsime plačiau, kas dešimt minučių laktė prie geležinio šaltinėlio gaivintis šaltu vandeniu.

Kai Pakrantis fabriko tvankioje pastogėje pagalvodavo apie Lietuvos vasaras, Lietuvos ežerus ir miškus, jam kažin kaip pasidarydavo jaučiau ir... ir vėšiau. Sakysime, žiūrėdamas į čiurkšlius ant stogo, jis galvojo apie vieną vasarą praleistą Rytų Lietuvoje, Zarazuose. Ten, vieno didelio ežero viduryje, yra didelė sala, kur įsikūrę 40 ha didumo ūkis. Pakrantis toje saloje pas ūkininką išgyveno keletą savaitę. Rytais jis pasiimdavo krepšelį maisto ir, sėdęs į ūkininko mėsavai ir baltai nužadytą laivelį, išplaukdavo į "vandenį" visai dieni. Jis plaukdavo aplink salą arba pasukdavo į kitą salėlę ir stengdavosi įsivaizduoti, kaip jautėsi Robinzonas, patekęs į negyvenamą salą. O kad ne, jis nusiir-

davo į ežero vidurį, padėdavo irklus, atsiguldavo ant valtelės dugno, ir, užsidengęs ranka akis, grožėdavosi neišpasakytai gilioje dangaus mėlynėje tingiai slankiojančiais debesėliais. Jis su malonumu klausydavosi ritmingo ežero bangelių talaskenimo į valtelės šonus. Aplink viešpatuodavo didelė ramybė, kuri tik retkarčiais sudrumsdavo tinges viverselio čiurenimas. Kai saulė perdaug įkaitindavo kūną, Pakrantis murtelėdavo iš laivelio į tamsią ežero gelmę ir pro vandens vaiskybę įjėškodavo saulės ant dangaus... Tai buvo poilsis, tai buvo ramybė!

Ūkininkai jam papasakojo, kad seniau sala buvusi sujungta su miestu tiltu. Ir tikrai, įsižiūrėjęs į tą vietą, Pakrantis dar galėjo matyti polių galus ant ežero dugno. Bet kada tas tiltas buvo nugriautas, Pakrantis niekas negalėjo pasakyti. Tiesą sakant, tikslų istorinių žinių trūkumą Pakrantis lengvai papildydavo savo fantazija. Gulėdamas ežero viduryje ant valtelės dugno, jis svajodavo, kad kadaise ant salos turėjo stovėti pilis; per tiltą įdavo riteriai ir puošnios damos, o jų brangūs aparatai atsispindėdavo ežero gelmėje, kaip veidrodyje. Vakaraais, pilies langai būdavo apšviesti, iš jų sklisdavo muzikos garsai ir trubadūrų dainavimai, o pilies kuoruose svajodavo pasirėmę riteriai ir damos, išėjusios prasivėdinti iš tvankių pilies menų ir pasigrožėti ežeru, mėnesiena ir žvaigždėmis...

Vakaraais Pakrantis sėdėdavo su šeimininku priebutyje ir kalbėdavosi apie šį bei tą. Kartą jis jam papasakojo, kad viena

jo dukterė pabėgusi pernai į miestą. Vasarą čia pas juos iš Kauno vienas toks ponas, štai, kaip ir jis, Pakrantis. Nieko sau buvęs vyrukas: mandagus, gan gražus, o ar jis kiek turėjęs turto, jis nežino. Nei motina nei jis pats nieko nepastebėjo, kad jų vyresnioji dukterė, Onutė, būtų jam kritusi į akį. Tačiau vieną naktį jie dingo. Savo valtelę jie radę kitoje ežero pusėje...

— Kaip jiems sekasi? — susidomėjęs paklausė Pakrantis, kuris mėgo romantines istorijas.

— Taigi, kad mes nieko pasakum nebegrįdėme nei apie savo dukterį, nei apie tą poną. Dingo kaip į vandenį. Gal tamsia galėtum ką nors sužinoti? Mums į Kauną toli ir kelionė brangi. Ir nuvažiavus kur jų įjėškosi tokiam mieste?

Pakrantis paketino padaryti ką galėsiąs ir pasižadėjo būtinai parašysias... Kai jis dar prisiminė tą atsitikimą fabriko pastogėje už tūkstančių kilometrų nuo tėvynės, jam pasidarė gėda: tą pasikalbėjimą su ūkininku jis kitą dieną užmiršo ir, žinoma, nieko neparašė...

Paskum jie su ūkininku kalbėdavosi apskritai apie žmonių, ypatingai, jaunimo bėgimą iš kaimų į miestus, ir tas klausimas labai domino Pakrantį. Tai buvo savi, lietuviški reikalai, kurie jaudino širdis ir protus. Dabar tik fabriko pastogėje, pro pakelto stogo plyšį ir trykstančią čiurkšles pamatai Lietuvą...

DIRVOJ GALIMA GAUTI

nauja knygelė vaikams "Lapės pasaka" (\$1.10), J. Krumino romanai "Naktis viršum širdies" (\$1.50) ir V. Pėteraičio mažasis lietuvių angl. žodynas (\$2.00).

KAI RADIJAS ŠAUKĖ PRIE GINKLO

Karo pradžia ir sukilimas Lietuvoje prieš 10 metų

(Tęsinys iš pereinamo numerio)

Visus tiltus per Nemuną rusai susprogdino dar pirmadienį prieš pietus. Susprogdino per anksti, paliko stambius kariuomenės kiekus už Nemuno. Darba ta kariuomenė stengėsi žūt, būt persikelti valtimis ar per eiti įgriuvusiu žaliuoju tiltu. Partizanai kovojo su jais net dvi dienas. Rusai nepersikėlė arba pakriko arba vėliau atžygiavusių vokiečių buvo paimti į belaisvę. Šančių partizanai ne tik gynėsi, bet net persikėlė per Nemuną patys sėkmingai puolė. Visą tą naktį virė aršios kovos visuose priemiesčiuose, nemuniais. Šančių pusėje kalė kulkosvaizdžiai ir gaudė patrankos ir abiejų pusių. Bet antradienio rytą jau neperdedant galima buvo skelbti, kad Kaunas tvirtai partizanų rankose.

Žmonės pirštais užbadys: išėjim kovoti, numirt dėl Tėvynės ir prasidėjimo uždaryti, kaip išgamos.

Man jų pagailo. Atidaviau ginklus ir pastačiau į postus. Ten jie stovėjo budriai ir drausmingai ir kiekviena proga man reikė padėka. Šis įvykis pakėlė būrio drausmę ir daugiau jokių niurzgėjimų dė to, kad uždrausta šaudyti, nebuvo.

Beveik tuo pačiu metu vienas sargybinis iškišo galvą pro langą į pravažiuojančius sunkvežimius pasižiūrėti. Sunkvežimiai buvo pilni kareivijų. Pamatęs sargybinio galvą lange vienas kareivis šovė. Kulka palietė vyro plaukus ir apardė kambario tinką. Tai buvo vienintelis šūvis į radiofoną per visą sukilimo metą. Jis atgrąsino vyrus nuo smalsumo. Nuo tada jie tikrai įvykdė įsakymą — žiūrėti per langą tik pro užuolaidos kraštą.

BALYS GRAZULIS

11. IR NAKTIS PRAEJO RAMIAI

Sutemus sustiprinau sargybas, o kitiems vyrams patariau išsėtis transliacijų salėse ant minkštų kėdžių. Šviesos degė tik pranešėjų ir technikų kambariuose, kuriose buvo užpakalinio kiemo pusėje.

Aplink radiofonų buvo ramu visą naktį, tačiau kitose gatvėse aidėjo šūvių garsai iki paryčių. Tik rytą miesto centras nutilo. Nesigirdėjo nei važiuojančių rusų, nesimantė nei pėsčių kareivių, miestas buvo išvalytas.

12. RADIOFONE NIEKO NAUJO

Antradienį tiesioginis pavojaus radiofonui jau buvo praėjęs. Galėjo, prileidom, tik užsilikę komunistų fanatikai bandyti radiofoną nutildyti. Bet didesnėmis jėgomis ir jie puli negalėjo. Nuo jų apsaugoti užteko stiprios sargybos ir stropaus sekimo visų atsilankančių. Todėl palikęs pakankamą vyrų skaičių apsaugai, kitiems leidau nors valymą veiksmuose mieste pasireikšti. Valymas dar tebevyko. Vis dar buvo surandama pasislėpusių raudonarmiečių, kurie, dažnu atveju, nepasiduodavo ir kovodavo iki mirties.

Kai po kelių valandų išsiųstieji sugrįžo, vienas parėjo su kulkos nubrėžta kaktą, o broliai J. automobilį parsistūmė. Užtikrinam kieme komunistų besiruošiantį bėgti. Areštavo jį ir nuvedė į kalėjimą, o automobilį paėmė, kaip karo grobį, radiofonui.

Nors miestas ir buvo jau par-

tizanų rankose, bet pavojus jam dar tebegrėsė. Už Nemuno bolševikų jėgos vis didėjo ir buvo pavojaus, kad lengvais ginklais jų nebus galima sulaukyti. Iš šančių atėdavo bauginančių žinių, kad ten kovotojų nuotaika smunka. Priešas vis dar nenustojo vilties persikelti, o apie vokiečius jokių žinių, jokio vokiečių kariuomenės vadovybės komunikato. Gal juos atmušė? Gal rusai jau atsigavo po pirmo smūgio. Niekas neabejojo, kad vokiečiai ateis, bet kada? Gal už savaitės, o per tą laiką rusai gali sugrįžti. Ir kai ateis nebėgdami... Tai baugino Kauno kovotojus. Jų nuotaikai pakelti reikėjo ir vis išgalvoti, kad vokiečiai jau netoli. Nors apie juos negirdėjom nieko, tačiau skelbėm, kad jie jau atžygiuoja...

Ka kuriuo laiku mums pasikambino vienas pradinės mokyklos mokytojas nuo Jonavos, kad ties mokykla buvo sustojusi didžiulė, gal šimto tankų, kolona ir jis girdėjęs rusus kalbant, jog jie važiuoja į Kauną keršyti. Jei pranešimas buvo teisingas, tai jis reikė didžiulį pavojų Kaunui. Jo atremti nebūtų buvę galima. Ir kažkoku būdu ta žinia pasisklido po Kauną. Iš visų pusių skambino ir klausė ar tiesa, nuogastavo ir norėjo žinoti, kas dėl to daroma. Daryti reikėjo, bet ką? Kiek pasitarę nusprendėm paprašyti vokiečių pagalbos. Daryta vokiečių kalba parašėme šauksmo tekstą ir atidavėm pranešėjui. Jis kartoją jį į mikrofoną kelis kartus. Po šio šauksmo mūsų visi telefonai skambėjo be pailios.

(Bus daugiau)

įvairius tvirtinimus. Tegul tai ir ne visiškai tikrą vaizdą sudarys, bet vistiek tai bus lyg ir atgaminamas ano laiko pergyvenimas.

Šių laikų gyvenimo sąlygos jaunimui gal sunkoka sukaupiti savo dėmesį ties tokiomis dalykais. Bet ji saugoti nuo to — tikriausiai netikslinga. Ir jeigu kuris kartą susidomės, tikriausiai nei pats nesigailės, nei jo atečiai, nei jo išsilavinimui, nei būdai tai nepakenks. Manau, kad nepakenks net kartais pasitaikę storžieviški ir labai jau permatomai šališki apsiribimai, ko nors neigimai ar niekinimai. Natūraliam skoniui tai bus pavyzdys, kaip nereikėtų kalbėti, kaip nereikėtų rašyti. Blogieji pavyzdžiai atgrasys, geresnieji patrauks ir įtikins.

Todėl nesibaidykime per daug minėjęs praeities dalykus, nevėninkime kartais dėl jų ir pasiginčyti. Tik neapsiribokime vien tik tuo. Pagalvokime apie skoningą saiką...

Kas šiuo atveju kalba?

Buvusio Lietuvos Respublikos Prezidento atsiminimai, ypač "paskutinis priešmintinis pareiškimas" — be abejo, būtų labai įdomus dalykas. Tik gaila, kad šiuo atveju yra rimto pamato abejoti, kiek Naujienose spausdintame rašinyje yra paties Dr. K. Griniaus, kiek to pareiškimo perteikėjo tūlo J. Kedainio nuomonė bei teigimui.

Kodėl tas abejojimas iškyla?

Visų pirma, J. Kedainis (slapyvardis) iš pat pradžių, savo kreipimusi į dr. K. Grinių, aksiomiškai, jokių abejojimų nepripažįstančiu būdu pareiškia savo nuomonę apie

gruodžio 17 d. įvykius ("juoda dėmė"), apie tautininkus, karininkus, apie visa tai, kas lig šiol ta tema buvę pasakyta ir t.t. Toliau, jau perteikdamas dr. K. Griniaus pareiškimą, jis tą patį, tik praplesta, kartuoja.

Antra — teko matyti dr. K. Grinių maždaug metus anksčiau prieš jo mirtį. Jau tada, kiek buvo galima spręsti iš neilgo pasikalbėjimo, ir girdėto kalbėjimosi su keleta kitų asmenų, atrodė, jog jo fizinė būklė nebeleidžia jam gerai susigaudyti, kas yra kas, ir jam jau sunku buvo megzti net ir neilgą pokalbį. Prieš pat mirtį, regis, kiek girdėti, jis pareiškė, kaip Naujienose paskelbtas, parašyti arba net ir padiktuoti, reikia ne visai menko minties ir fizinio jėgų įtempimo. Leiskime, jam lengviau buvo megzti mintį apie tą laiką, kurį gyvai, ir būdamas dar daug pajėgesnis, pergyveno. Bet vis dėlto šios aplinkybės sudaro nemažą pamatą manyti, jog čia gali būti nemaža paties J. Kedainio nuomonė bei informacijų... Ypač tokią mintį patvirtina ankstyvesni atsitikimai, kada tose pačiose Naujienose vienas iš tokių dr. Griniaus minčių žinovų įrodinėjo, kad net garsusis jo posakis "Amnestuokime vieni kitus" esąs neautentiškas: tiesa, paties dr. K. Griniaus lūpomis pasakytas, bet kažkaip... nesąmoningai, o tik kažkokiam politiškai neapsišvietusiam patarėjui tą mintį pakisus, atseit, pasufleravus.

Pareiškimas skelbiamas jau po pareiškėjo mirties, ir šiandien tik J. Kedainis, gal būt, nežino, (o gal nei jis neatsimena?), kas tikrai paties dr. K. Griniaus buvo pasakyta,

o ką J. Kedainis manė, kad dr. K. Griniaus "norėjo pasakyti"...

Gal tas neaiškumas turi ir savo gerą pusę. Nes vis dėlto pareiškime yra vietų, kurios galėtų duoti progos kilti nesmagiai minčiai: nejaugi asmuo, kuris tokius dalykus kalba, galėjo būti Lietuvos prezidentas? Pavyzdžiui: "dažniausiai kunigas tiesiai iš bažnyčios skubėdavo karčiamon žiūrėti biznio"...

Na, teisybė, buvo šioks bendymas pasiekti svaigalų pardavinėjimo srityje švedų sistema ir buvo manyta, kad tie žmonės, kurie nori svaigalų vartojimą sumažinti, gal ir geriau stengsis prižiūrėti suvaržytą jų pardavinėjimą. Taigi, idėja buvo ne biznį iš svaigalų daryti, o eiti prie to "biznio" mažinimo. Žinoma, kaip Amerikoje iš prohibicijos, taip Lietuvoje iš tos "švediškos sistemos" nieko neišėjo, be to, ir tų bandymų, regis buvo taip mažai, jog daug kas Lietuvoje nei negirdėjo apie tokius dalykus. Ir štai dabar į buvusio Lietuvos prezidento lūpas įdėti toki žodžiai, kaip "dažniausiai kunigas tiesiai iš bažnyčios skubėdavo karčiamon žiūrėti biznio"...

Arba štai kitas pavyzdys: "Naujas kariuomenės štabo viršininkas pulk. K. Škirpa ėmėsi žygių apvalyti karininkiją nuo girtuoklių, chuliganų ir negabių karininkų, savo nedrausmingumu, darbais ir palinkimais kenkusį geram kariuomenės vardu. Labai trupu laiku atsargon buvo paleista bene 10 karininkų, jų tarpe pulk. Glovackis — Grigaliūnas, pulk. Ladyga, Tamašauskas ir kt. Tai vis žymūs vardai mūsų kariuomenėje.

Nemaža karininkų patys suprato, kad savo kvalifikacijomis, darbais ir palinkimais jie greičiausiai esą skirtini atleistųjų kategorijai, ir jų susirūpinimas rytojaus duona ir išgėrimu buvo visai suprantamas. Tik režimu galėjo išgelbėti tų karininkų ateitį ir prestižą."

Vadinasi, prezidento tvirtinimu, pirmųjų Lietuvos nepriklausomybės metų Lietuvos kariuomenės karininkija, kuriai vadovaujant buvo laimėtas trijuose frontuose nepriklausomybės karas, buvo persunkta "girtuoklių ir chuliganų". Tai atsitiko ne kokių karininkų klišės režimo laikais, o vadinamos tikros demokratijos laikais. Pulk. Škirpa nuo tų "girtuoklių ir chuliganų" pradėjo kariuomenę valyti ir tuč tuojau atrado jų... dešimtį, kurių pirmoj eilėje — Grigaliūnas — Glovackis, Ladyga, Tamašauskas...

Kiek žinau, jie visi buvo visų pirma pasižymėję tokiais darbais, už kuriuos buvo apdovanoti Vytyties Kryžiais. Kai kurie iš jų, ypač pirmutinis, pasižymėjo ir kontraversijų kėlusiais žygiais, bet irgi tai, rodos, ne chuliganizmu kvalifikuotini darbai. Gen. Tamašauskas buvo prez. Stulginskio adjutantu: nejaugi prez. Stulginskis girtuoklių ir chuliganų būtų laikęs prezidentūroje? Vienas dalykas yra aiškus: bent jau šie trys karininkai buvo žinomi krikščionims demokratams palankūs įsitikinimo, ir jų pirmoje eilėje iš kariuomenės atleidimo priežastis greičiausiai ar tik ne toji ir buvo. Čia pasireiškė garsioji, pirma dr. K. Griniaus redaguotą "Lietuvos žinių" išgarsinta "geležinė sluota". Du iš paminėtų karininkų te-

bėra gyvi, vienas bene Kolumbijoje, kitas čia pat Jungtinėse Amerikos Valstybėse. Daugelis juos pažįsta, kaip ramius, pamaldžius žmones. Štai dabar iš mirusio prezidento lūpų jie išgirdo juos buvus "girtuoklių — chuliganų" kategorijoje, pirmoj eilėje "išsluotų" iš kariuomenės...

Vieni tai skaitydami pakėlė akis klausia: "Ir mes turėjome tokį prezidentą, kuris tokius dalykus nukalba?" Kiti taria: "Nejaugi buvęs prezidentas galėjo tokį dalyką pasakyti?" Aš prisidėu prie pastarojo klausimo ir linkstu manyti, kad tai ne dr. K. Griniaus, o tik J. Kedainio žodžiai.

Kiekvienu atveju šis neskoningas "pagražinimas", pridėtas sudaryti įspūdiui, jog gruodžio 17 dienos perversmas yra netikusių karininkų gelbėjimasis nuo pavojaus ne tekti duonos ir išgėrimo.

Man regis, kad vis dėlto, kas turi nors kiek geresnę ir sąžiningesnę atmintį, tas to netvirtins. Aš nesu visų aplinkybių žinovas, ir nedaugelį tepažinojau iš tų karininkų, kurie tame reikale dalyvavo, bet kiek teko pastebėti, tai dažniau buvo gal kiek perekaltuoto patriotizmo, gal per subjektyviai vertinusieji aplinkybes, gal per mažai vadovavęsi šaltu protu vyrai, bet tik jau nei kokie pasižymėję girtuokliai, nei chuliganai nei savanaudžiai. Ir vėliau daugelis jų net nukentėjo, kaip "amžini nenuoramos", bet karjeros iš to tikrai nepadarė.

(Bus daugiau)

LIETUVIŲ ARCHYVAS

Lietuvos Istorijos Metraštinis

BOLŠEVIZMO, NACIONALSOCIALIZMO, TREMTIES METAI

Redaguoja: Jonas LEONAS

49)

Vytauto Didžiojo Karo Muziejus
rusų ir vokiečių okupacijų metaisGEN. STASYS RAŠTIKIS,
buv. Lietuvos kariuomenės Vadas

(Tęsinys)

Toje pačioje muziejaus salėje buvo dar du nauji skyriai: 29-tojo korpo ir raudonosios armijos atvykimo į Lietuvą 1940 m. birželio mėnesį ir jos bėgimo iš Lietuvos 1941 metais tą patį mėnesį, t. y. lygiai po vienerių metų. 29-tojo korpo skyriuje buvo korpo vadovybės, Vitkauskio, Baltušio — Zemačio ir Macijausko, portretai ir daug fotografijų, vaizduojančių, kaip lietuviai kariai buvo verčiami politikuoti, mitinguoti, nešioti savo tautą ir valstybę šmeižiančius transparentus, bučiuoti bolševikines vėliavas, bašuoti už komunistų partijos jau paskirtus delegatus ir t. t.

Raudonosios armijos žygių į Lietuvą ir iš Lietuvos skyriuje atvaizduoti tokie pat milžiniški kontrastai, kaip ir pagrindiniame "raudonojo kampo" skyriuje. Vienoje pusėje dideli rusų kariuomenės parada ir mitingai Lietuvoje su liuksusinėmis tribunomis, sieksiniais raudonųjų vadų portretais, Lietuvos praeitį ir laisvę šmeižiančiais šūkiais, tūkstančiais raudonųjų vėliavų, su gėlėmis ir fanfaronėmis; o antroje pusėje: tos pačios "nenugalimos" raudonosios armijos bėgimas iš Lietuvos, paliekant pakelini tūkstančius belaisvių, tiek pat sudaužytų ar net ir visai sveikų tankų, šarvuotųjų, artilerijos pabūklų, lėktuvų, kulkosvaidžių, vežimų ir dar daugiau kito įvairiausio karinio turto.

Tai buvo sutriaušintos ir sunaikintos rusų okupacinės kariuomenės Lietuvoje pasigailėjimo verti likučiai. Gaila, kad fotografijų serijoje nebuvo dar vieno vaizdo, kurį galima buvo matyti Kauno aerodrome rusų — vokiečių karo pirmomis dienomis: vokiečių bombų išardytame aerodrome gulėjo šimtai su laužytų, sudegintų ir dar sveikų rusiškų lėktuvų, pradedant mažais naikintuvais ir baigiant dideliais bombonešiais. Virš šitų buvusios didybės griūvelių, ant nesubombarduoto Lietuvos Aeroklubo stoties pastato sienos buvo likęs, tartum pajukais, didelis išdidis parašas: "Sovietiskije liotičiki letajut lučse vsiech, dalše vsiech i vyše vsiech!" (Tarybiniai lakūnai skraido geriau už visus, toliau už visus ir aukščiau už visus). Savęs pagyros ir tikrovė.

Karo Muziejaus viršininkui gen. Nagiui tarpininkaujant ir švietimo generaliniam tarybui Dr. Pranui Germantui (Jį vėliau naciai pašalino iš Lietuvos švietimo vadovavimo, išgabeno į Stutthofo kacetą ir nukankino) pritarus, į Karo Muziejų neatatenui tarnautojų priimtas buvusios Lietuvos kariuomenės vadas gen. St. Raštikis. Jis kartu su etatiniu muziejaus tarnautoju plk. lt. K. Ališausku emėsi užpildyti vieną spragą, kuri buvo jaučiama Karo Muziejuje per visą nepriklausomybės laikotarpį, — karo už Lietuvos nepriklausomybę ir atskirų Lietuvos kariuomenės kautynių atvaizdavimą. Jiems pavyko sutvarkyti beveik visą istorinę medžiagą ir atvaizduoti schemomis beveik visas kovas su rusais bolševikais 1919 metais ir kai kurias kautynes su lenkais 1919 ir 1920 m. Tokių didelių žemėlapių — schemų padaryta apie 12. Jas labai vykučiai perpašė ir drobę jaunas ir gabus dailininkas Firinauskas. Jis sukūrė ir keletą didesnių paveikslų Karo Muziejui apie rusų bolševikų žiaurumus Lietuvoje 1940-1941 metais. Visų schemų, vaizduojančių lietuvių kovas su rusais, vokiečiais ir lenkais, nespėta padaryti. Tai sutrukdė nauja karo audra, palietusi Lietuvą 1944 metais.

Gen. St. Raštikio darbas Karo Muziejuje kada davė pagrindą pasklisti lietuvių visuomenėje humoristiniam gaudui, esą vyriausieji lietuviai generolai (Nagius ir Raštikis) padėti į Karo Muziejų, nes kitur šiuo metu jiems nėra vietos.

Tautos veteranų lankymasis.

Vokiečių okupacijos metais labai dažniais svečiais Vytauto Didžiojo Karo Muziejuje būdavo trys didieji mūsų tautiečiai: Mažosios Lietuvos patriarchas Martynas Jankus, gen. Jonas Bulota ir gen. Galvydis — Bikauskas.

Martynas Jankus dažnai pėsčias atkeliavo iš Žaliojo Kalno, kur jis tuo metu gyveno. Jam buvo labai skaudu, kad vokiečiai buvo įsakę pašalinti jo paminklą iš Karo Muziejaus sodelio. Jo bronzinis biustas nuo paminklo buvo nuimtas ir paslėptas muziejaus sodelyje.

Kiekvieną kartą, atvykęs į muziejų, Jankus vis teiravosi, ar vokiečiai dar nepaėmė jo biusto iš sandėlio. Kai kada net pats nueidavo į sandėlį įsitikinti, "ar Jankaus ten dar yra", ir visada būdavo patenkintas, jį pamatęs. Kai kada atrodydavo, kad vien tik tuo tikslu jis ir ateidavo į muziejų. Nors buvo jau pasenęs, bet sielą turėjo labai jauną: dažnai juokaudavo, daug pasakodavo iš savo praeities, kai kada net padainuodavo vieną kitą seną dainelę.

M. Jankus labai neapkentė vokiečių nacionalsocialistų ir sakydavo, kad kas per daug norįs, tas visada viską prarandąs: Vilhelmas II-sis per daug norėjęs ir nieko negavęs, praradęs net savo sostą; Nikolajus II-sis pražudęs ne tik rusų tautą, bet ir pats save; žūsiąs ir Hitleris su savo nacionalsocialistais, nes ir jis per daug norįs. O Lietuva būsianti vėl laisva ir nepriklausoma su Klaipėda, su Tilže, su Tvangste (taip senovės pamario lietuviai — prūsai vadino) Karaliučiu. "Daugumas vokiečių iš Mažosios

Kaimo kriaučiaus pėdomis ...

NEMUNO 6-AM NUMERIUI PASIRODŽIUS

Deja... Nemuno žurnalui nepavyko išlikti tokia kultūrinio kūrybingumo srove, kuri bent kiek primintų tikrojo Nemuno sukeliamas didingumo asociacijas. Priešingai, juo toliau, juo ryškiau Nemuno žurnalas ima mirguliuoti ir techninėmis ir kūrybinėmis seklumomis.

Graži idėja — sukurti nepriklausomą kultūros žurnalą. Užsimojimas ją realizuoti daugelio buvo nuostabių sėkmingas. Kodėl gi taip nesiseka? Visuomenės abejingumas? Sveikinimų nenuoširdumas, stoka tiems sveikinimams reikiama "pamušalo"?

Galbūt, iš dalies ir taip. Dažnai taip atsitinka, kad geri sumanymai esti labai daugelio entuziastingai sveikinami, pradininkai giriami, skatinami, drąsinami, bet kai reikia sumanymą vykdyti, tai sveikintojų ir drąsintojų eilės nuostabiai greit išsiterpa ir tikrų talkininkų — ne tai, kad skubančių kuo nors stipriau prie vykdomo prisidėti, bet net ir paslenkančių vien tik už minimalų atsilavinimą naudotis vykdomo vaisiais — lieka kartais mažiau, nei tų apykreivių pušelių Baranausko Anykščių šilvelyje...

Bet vis dėlto vargu ar būtų teisinga visą kaltę suversti visuomenės nepasiskundumui. Jost tam tikras rezervuotumas, atsargumas turi ir pateisinimą: ji nebetonori pirkinėti kacių maiše. Ji su dideliais rezervais reaguoja į leidėjų užsimojimus leisti knygas iš anksto renkant prenumeratą, nes vienų tokių knygų labai ilgai reikėjo laukti, kitų visai nepasirodė, (pvz., "Po Pensylvanijos kalnais")... Gal Tremties greitas pasirodymas su "Altoriai šešėly" ar J. Balio su "Lobynu" kiek pataisys nu-

taiką, bet vistiek reikia sutikti su tuo, kad knygos ar laikraščio pirkėjai yra linkę teigiamai ar neigiamai apsispręsti tik tada, kai knyga jau yra.

Sunkiau yra su laikraščiu ar kitokiu periodiniu leidiniu. Jų prenumeratos mokestis paprastai mokamas bent už pusmetį ar metus iš anksto. Čia jau būtinai reikia prenumeratoriaus pasitikėjimo, kad jis gaus maždaug reguliariai tiek leidinių, kiek yra pažadėta, kitaip sakant, kiek sutarta. Naujas periodinis leidinys niekad negali tikėtis, jog iš anksto bus tiek daug pasitikinčių, kiek reikia, kad leidinys iš prenumeratorus mokesčio galėtų išsiversti. Tik laikui bėgant, kada visi įsitikins, jog leidinys rimtai ir pastoviai leidžiamas, tas pasitikėjimas gali įsitvirtinti. Todėl kiekvienam pradedančiam leisti naują periodinį leidinį, reikia turėti tokio tvirtumo finansinį pagrindą, kad mažiausiai pusmetį ar ir ištisus metus jis galėtų tęstis, kad ir stigidamas pajamų iš prenumeratorus. Yra pernaivu tikėtis, kad išleisus pirmą numerį, pajamos iš jo pardavimo jau apmokės antro numerio išlaidas...

Vienas iš pavyzdžių, kad skaitytojai turi pagrindo per daug neskubėti su prenumeratorus mokėjimu iš anksto, yra, sakysime, ir toks "Lietuvių Kelias", kuris apie pusmetį šiaip taip išsėjęs, tyliai išnyko iš horizonto, keikdamas tuos "prenumeratorių", kuriuos lankė kreditorai, ir palikęs keiksnojančius tuos, kurie entuziastiškai iš karto užsimekėjo už metus ar daugiau...

Ne kažkiek geriau yra ir su Nemunu. Pradžioje tvirtai pa-

žadėjęs pasirodyti kas mėnuo, tuoj pradėjo to žodžio netesėti ir apsisprendė savo "metus" išleisti iki neriboto ilgumo, pareikšdamas, kad už metinę prenumeratą skaitytojas vis vien... kada nors gaus 12 Nemuno numerių. Bet jau visiems aišku, kad išleisti 12 numerių leidėjas ar leidėjai neturi kuo. Nemunas štai jau trečią kartą remiasi vis naujais leidėjais: kartą Philadelphia, kartą Brooklyn, šiuo paskutiniu atveju — Bostono. Ar dar atsirastų šešios kolonijos, kurios pasiryš dar išleisti po Nemuno numerį?

Tokia perspektyva nieko nebeskatina prenumeratorius žurnala, kurio "metinė" norma nežinia per kiek laiko pasirodys, arba gal ir visiškai nepasirodys. Juo labiau, kad nežinia net kas ir atsakingas už tą pažadą, už tos sutarties vykdymą, nes leidėjas yra mistiškas anonimas: "Lietuviškų raštų rėmėjai"... Kas jie toki? Kur galima juos rasti, kur eventualus prenumeratorius gali kreiptis, jei jis nesulaukia jam už jo pinigą pažadėto leidinio?

Ne, tokiu atveju visuomenės negalima kaltinti, jei ji nesiskubina prenumeratorius. Negalima kaltinti, jei ji net ir atskirų numerių nebeįieško, nes negalima kaltinti, jei ji net ir atskirų numerių nepasirodymo, natūraliai išskirta iš susidomėjimo nusipelnančių dalykų sąrašo.

Nemuno redaktorius, matyt, jau įsitikino, kad iš prenumeratorus bei atskirų numerių pardavimo nieko neišeis. Todėl jis ryžosi rasti kitą metodą žurnalo gyvybei palaikyti. Jis ryžosi su Nemunu eiti... kaimo "kriaučiaus" pėdomis: kaip tas savaitę kitą pasiuva pas vieną ūkininką ir paskui eina pas kitą, taip ir jis — vieną numerį ryžosi išleisti viename mieste, kitą kitame ir t. t. Kaip kaimo "kriaučius", kur siuva, ten ir valgo, taip ir Nemuno redaktorius, kur apsisistoja, ten medžioja ir "Lietuviškų raštų rėmėjus", tai yra, to numerio leidėjus, kiek jie duodasi išprašomi dolerį kitą. Žurnale įvesta atitinkamo miesto neva kultūrinio gyvenimo apžvalga, paskelbti net laipsniuoti pinigų davėjų titulai (10 dol. — garbės prenumeratorius, 25 dol. — talkininkas, 100 dol. — rėmėjas) ir t. t.

Šiaip jau toks ryžtingumas, užsispyrimas išbandyti visas galimas priemones būtų girtinas, net graudžiai jaudinąs. Bet... kuo gi virsta "nepriklausomas kultūros žurnalas", tapęs tokiu "keliaujančiu kriaučiu"?

Visų pirma, vietoj bendros, kiek galima augštesnio lygio mūsų kultūrinio gyvenimo apžvalgos, vietoj atsiliepimų į didesnius mūsų kultūrinio gyvenimo reiškinis, kurių, vis dėlto, šiek tiek yra, jis tampa priverstas dėti atitinkamo miesto kultūrinio-visuomeninio gyvenimo apžvalgą. Šį kartą Bostono apžvalga lyg ir kiek gerėlesnė už Brooklyno ar Philadelphiaus, lyg ir ne tokia jau "pirkinė", bet vistiek tai yra dalykai, kurie seniai ir daug plačiau aprašyti kitų laikraščių vietinėse kro-

TREMTIS

Vienintelis Lietuviškas laikraštis Vokietijoje. Eina nuo 1950 metų liepos mėnesio pradžios, kas savaitę. Leidžia ir redaguoja žurnalistas SIMAS MIGLINAS. Prenumeratos kaina Amerikoje ir Kanadoje — 50 centų vienam mėnesiui —

TREMTIES atstovai:

Visai Amerikai, išskyrus Chicagos miestą — St. Nasvytis, 4579 W. 157 St., Cleveland 11, Ohio

Chicagos miestui ir Kanadai — W. Stuogis, 1114 Florence Ave., Evanston, Ill.

REMDAMI TREMTĮ, REMIAME VOKIETIJOJE LIKUSIUS LIETUVIUS — BE UŽJURIO LIETUVIŲ PARAMOS JIE LIKS BE LAIKRAŠČIO!

nikos skyriuose. Tai yra ne daugiau, kaip "publicity" duoklės atidavimas tai kolonijai, iš kurios surinkta šimtas kitas dolerių numeriui išleisti. Tai jokių būdu nėra kultūrinio žurnalo uždavinys. Tam visiškai pakanka esamųjų dienraščių bei savaitraščių.

O visas kitas turinys? Tik Vyta. Alanto, iš esmės publicistinis straipsnis, dėl savo didesnės apimtios reikalingas žurnalo, nes šiaip jau laikraščiu truputį perilgas. Toliau — L. D. (Dovydeno?) nebeoriginalūs samprotavimai apie Sibiro tigrą (Kremiaus politiką), L. Dovydeno apysakėlė, I. G. Židonytės recenzija apie V. Krėvės "Dangaus ir žemės sūnus", vėl L. D. str. dainininkės E. Kardelienės su kakties proga (kituose laikraščiuose seniai buvusių jos dainuotų operų sąrašo pakartojimas), keliolika skambių (nebeoriginalių) frazių Birželio 14-tosios proga, šiek tiek samprotavimų apie literatūros premiją ir A. Vaičiulaitį, keletas įvairenybių, plius kelios primityviai sueliuotos dainos iš 1907 metų Keleivų surastų ano meto aktualijų. Pagaliau prieš porą mėnesių laikraščiuose jau skelbtas Lituanistikos Instituto organizacinės Komisijos pranešimas.

Dėkim ranką ant širdies ir klauskim savęs, stengdamiesi atsakyti visiškai atvirai, be jokių išsisukinėjimų — ar visa ši medžiaga yra verta to, kad jai atskiru leidiniu atspausdinti būtų dedama tiek pastangų, pasiaukojimo, vargo, nekaltant jau apie bostoniškių lietuvių sudėtinus pinigus?

Aišku — ne. V. Alanto mintys galėjo būti išdėstytos bet kuriame kitame laikraštyje, taip pat ir I. G. Židonytės recenzija apie V. Krėvės veikalą arba L. Dovydeno apysaką. Visi kiti senos medžiagos ar frazeologijos kartojimai absoliučiai neberekalingi dar kartą spausdinti. Nei kultūrinio nei visuomeninio atžvilgiu visa tai nesudaro jokio naujo įnašo. Tad kam tas vargas, kam neprasmingas energijos eikvojimas ir kam iš žmonių kišenių dolerių išmaldavimas neva nepaprastai dideliems kultūros darbams?

Pagaliau ir techniniu atžvilgiu šis numeris išleistas taip nerūpestingai, kad tikėtų būti, tik blogu spaudos kultūros pavyzdžiu. Tiesa, šis numeris bent jau nesigiria turįs techninį ir meno redaktorių...

Redakcinė kolegija, kurioje anksčiau buvo nesusipratimų (nariai skundėsi esą kolegijoje tik iš vardo, bet redaktorius su kolegija visai nesitaria) dabar iš pagrindų "perredaguota". Iš ligšiolinių narių liko tik J. Cičėnas ir H. Žemelis. Nauji var-

dai: Dr. P. Dagys, Al. Landsbergis, Dr. A. Pajaujytė, Dr. J. Valaitis, G. I. Židonytė — nauji ne tik šioje kolegijoje, bet daugumos net ir iš viso žurnalistikos bei literatūros. Redakcija paaiškina, kad "buvusioji kolegija dėl didelių atstumų nepajėgė glaudžiau bendradarbiauti, todėl teko įieškoti Nemunui talkininkų arčiau redakcijos ir leidyklos".

Kaip sakoma, "Dieve duok", bet juk redakcijos adresas nurodomas Scranton, Pa., kolegijos nariai būsią susitelkę New Yorke ir apylinkėse (nors J. Cičėnas tebegyvena Omahoje, Nebr.), o pati leidykla... keičia iš miesto į miestą. Tai kažin ar redakcijos pranešime įsibrovusi, kaip galima spėti, korektūros klaida, nebus pranašinga. Ten aiškiai parašyta, kad "naujosios kolegijos nariai tikisi mažesnio bendradarbiavimo"... (Galbūt, norėta pasakyti "našesnio").

Bostoniečius "apsiuovę" Nemunas, sako, dairosi, kur dabar toliau pasukti. Girdėti, zonduojamas kelias į Clevelandą... Kągi — jei būtų galima tikėtis, kad tai bus tikrai reikšmingas įnašas į lietuvišką raštiją, reikėtų tarti: Labai malonu, prašom! Bet jeigu tai turi būti tik tolimesnis popierio gadinimas, tai kam to reikia?

Dar kartą: nepriklausomas kultūros žurnalas — puikus sumanymas, vykdytinas. Bet tai yra sunkus, rimtas uždavinys ir jo imtis reikia rimtai pasirengus. Kitaip tai yra tik geros idėjos kompromitavimas.

PRANEŠIMAS

apie lietuviškas mašinėles ir plokšteles

Jau gavau rašomasias mašinėles (kelionines — portables) su pilnu lietuviškų raidynų, tokiu, kaip buvo vartojamas Lietuvoje. Tokių mašinėlių nei Amerikoje nei Lietuvoje dar nėra buvę, tikrai yra geros. Nenoriu daug girti, nes galėtumėt pagyventi, kad tai tik garsinimas. Prašau įsitikinti, pamatysite, kad tai yra teisybė.

Ta pačia proga pranešu visiems, kurie klausė apie lietuviškas plokšteles, įdėmusas S. Grauzinio, A. Šabanaukos ir kitų dainininkų. Tų plokštelių greit gausiu iš Anglijos ir paskelbsiu spaudoje pavadinimus bei kitas sąlygas. Labai atsiprašau visus klausiusius, kad nepranešu kiekvienam asmeniškai, nes gavau tiek daug paklausimų, jog neturiu fizinės galimybės visiems atsakyti.

Reiškiu pagarbą
J. Karvelis,
6529 So. Racine Ave.,
Chicago 36, Ill.
Tel.: WEntworth 6-9576.

(Bus daugiau)

BARUCHO NUOMONĖS

Baruchas Amerikoje yra savo rūšies politinis "rabinas": jis yra virtęs kaip ir profesiniu patarėju. Jis buvo (iš dalies ir tebėra) prezidentų, kitų politikų bei finansininkų patarėju, mėgsta jį krepintis ir laikraštiniškai, tiesiog net iš smalsumo, — ką jis pasakys. Vieni jį nepaprastai augštai vertina, kiti jo nemėgsta, bet jo nuomonėmis vis dėlto domisi. LOOK žurnalas paskutiniu metu skelbia visą eilę jo atsakymų į įvairiausius klausimus. Štai vienas kitas iš tų įdomesnių klausimų ir atsakymų.

— Ką paskiras pilietis gali padaryti, kad pastatytų į valdžią sąžiningus ir išmintingus pareigūnus?

— Viskas, ką jūs galite daryti, tai klausyti visų mušimų į krūtinę ir visų pažadų. Ir nemanykite, kad tas, kas geriausiai kalba, taip pat geriausiai galvoja ir geriausiai veikia. Ir saugokitės "graikų, nesėdžių dovanas". Saugokitės žmonių, kurie jums prideda ką nors už nieką.

Aš manau, kad individas turi būti bendruomenės proteguojamas iki tam tikro laipsnio, bet yra tas, kas, už kurio bendruomenė neprivalėtų eiti. Klausykite ne tik, ką jie sako, bet apsigalvokite, ką jie rengiasi daryti. Atminkit, kad mums reikia valdžios, kuri būtų gera ir teisinga. Mums nereikia valdžios, kurios, kaip esu sakęs, nepriimtų Jeffersonas ir Wilsonas. Jie niekad nebūtų leidę save kokiems nors politiniams interesams priversti daryti tai, kas nėra naudinga bendrajai gerovei. Jūs galite daug ko pasiekti, jei nepavirstate banda, nesiduodate su propagandinami ar įaistrinami. Naudokite savo makaulę. Naudokite savo discipliną ir mokslą, kurį gaunate savo mokyklose. Ar Platonas, ar kitas kuris išmintingas vyras yra pasakęs, kaip galima laukti, kad protas imtų viršų, kol žmogus nėra mokomas?

— Kaip jūs apibrėžiate komunizmą.

— Komunizmas, mano nuomone, yra super-primetimas valstybės individui. Čia yra ne išvengiamai būtina policinė valstybė, nes individai, nesvarbu, kas jie bebūtų — rusai ar koki kiti — maištautų prieš tokią akciją. Tai yra visai priešinga mūsų sistemai. Dėl to aš visada būnu priešingas centralizuotai valdžiai. Komunizmas, mano nuomone, yra super-primetimas valstybės individui iki tokio laipsnio, kur individas nebeturėtų jokių kitų teisių, išskyrus tas, kurias jam leidžia turėti valstybė. Ši šalis niekad tam nepasiduotų. Jie turėtų čia steigti koncentracijos stovyklas 150-čiai milijonų žmonių.

— Ar jūs manote, kad pasaulio federacijos judėjimas, kaip galima taikos išlaikymo priemonė, yra perankstyvas?

Manau, kad perankstyvas. Kaip jūs galite sukurti pasaulio valdžią, kada yra tiek daug nesutarimų? Po II pasaulinio karo nebuvo jokio dideles pajėgos, kuri galėtų stoti prieš JAV. Dabar yra tik dvi didelės galybės pasaulyje ir pasaulis yra padalinąs. Jūs negalite turėti pasaulinės valdžios, kol taip yra. Mūsų atominės energijos kontrolės pasiūlymai pradėjo eiti ta linkme, bet jeigu negalima pasiekti susitarimo dėl to vieno dalyko — dėl neįvykimo atominės energijos naikinimo tikslams ir jos naudojimo tik taikingiems tikslams — aš nematau, kaip būtų galima susitarti dėl daugelio kitų dalykų. Tam reikėtų daug laiko ir aš dar nežinau, kiek tai būtų gerai. Kiekvieną atvejų, aš neprisidėdau prie to judėjimo.

— Ar jūs manote, kad socializmas yra vienas iš didžiausių dabartinių mūsų priešų, ir kad socializuota medicina yra vienas iš kelių į socializmo sustiprinimą Jungtinėse Valstybėse?

— Aš manau, kad prieš atsakant į tuos klausimus visų

pirma reikia apibrėžti šiuos terminus. Aš nesu už socializuotą mediciną, bet, kaip esu sakęs daktarams ir visam medicinos personalui, jie turi padaryti kaitą daugiau, nei tik sėdėti ir sakyti, kad jie yra teisūs. Jie turi padaryti pakeitimų, didelių pakeitimų. Jie turi atsiliepti žmonių masių reikalams, ir aš manau, kad pirmutinis būdas tam padaryti yra padidinti gydytojų prirėgimą. Jei turėsite daugiau gydytojų, jie lenkyniaus vieni su kitais ir jie nesėdės miestuose.

Aš manau, kad reikėjo išplėsti gydytojų rengimą prieš ketverius, penkerius, šešerius metus. Bet pirmą kartą apie pirmutinės eilės reikalus, jie įsivėlė į politikavimą. O visų pirma juk reikia turėti daugiau gydytojų, taigi reikia daugiau atitinkamų mokyklų, reikia rengti daugiau mokslininkų, bet jie politikuoja, kaip pertaisyti visą medicinos profesiją.

Aš manau, kad medicinos profesija yra padariusi gražų darbą... Aš žinau, kad gydytojai ir dabar atlieka gerą darbą, bet dar ne taip gerai, kaip turėtų. Jie turi padidinti savo kiekį, jie turi plačiai atverti duris į savo profesiją. Mes turime rasti būdą, kaip aprūpinti žmones, kurie negali patys savęs aprūpinti, ir tas būdas nėra vien tik savanorystės ir didžiausios tautos turtas, nes jie turi smegenis ir raumenis. Be smegenų ir raumenų visos kitos pasaulio žaliavos neturėtų jokios vertės. Jei valdžia nori padaryti ką gerą medicinos srityje, tai tas turi būti daroma vietiniu mastu, kad vietos bendruomenė už tai būtų atsakinga. To nereikėtų vairuoti iš Washingtono.

— Ar tai yra akademinės laisvės suvaržymas, jeigu iš profesorių reikalaujama lojalumo priesaikos, kaip tai buvo Kalifornijos universitete?

— Ne. Aš nematau, kad akademinė laisvė pažeidžiama, jei žmogus turi pareikšti, jog jis

Visuomenė ir studentas

Prieš pusę metų parašiau DRAUGUI straipsnį vardu Studentas ir politika. Ten bandžiau išreikšti lietuvių studento vietą visuomenėje, jo vaidmenį visoje didžiojoje tautinėje kovoje dėl Lietuvos atstatymo. Aname straipsny tvirtinau, jog studentas turi būti visuomeninio tikslų pasiekimo, susiorganizuoti "Lietuvos Studentų Egzilyje Sąjunga" arba jos ekvivalentiškai sambūrin.

Šiandien ši Sąjunga yra įgyvendintas faktas. Ruošiamą, plati visuomeninė programa, kuri bus patiekta visuotiniam studentų suvažiavimui rugpiūčio mėn. Mažant, kaip tvarkosi studento santykiai su visuomene, galima klausimą apversti ir paklausti, kaip gi visuomenė žiūri į aukštuosius mokslus einantį jaunimą.

Apskaičiuojanti logika reikalauja žvelgti iš šio taško:

Raudonasis okupantas neskrupulingai naikina Lietuvos akademinę gyvenimą. Marksistinės leninistinės propagandos priekalavimais prievartaujama pro-

fesūra. Nekomunistiniam jaunimui uždamos aukštųjų mokyklų durys. Lietuvių švietimo ateiviai parengimas priklauso nuo išeivijoje mokslus einančio jaunimo pastangų. Sukomunistintos Lietuvos mokyklos gal ir sugebės paruošti neblogą techninio personalo, bet iš jų nelauktina mąstytojų, mokytojų, tautotyriminkų ir sąžiningų istorikų — visų tų, kurie kurs gyvą mūsų kultūros gyvenimą.

Gyvenant tremtiniais Vak. Europoje, buvo sudarytas šio kio tokios sąlygos maždaug 2,000 studentų tėti mokslus (sąlygos buvo tokios, kad net keliasdešimt jų bestudijuodami prarado sveikatą). Šis skaičius Amerikoje kritęs iki maždaug 12-15%. Šimtai pasirodusių ir mokslo trokštančių jaunuolių savo pasiryžimu nepajėgia nugaltėti medžiaginių sunkumų. Ir studijuojantiems ne kokie pyragai. Skaičiuojama, kad apie pusę jų patys bestudijuodami užsidirba duoną. Jų neremia nei valdžia, nei lietuvių įstaigos (išskyrus tokius visuomeninius sambūrius kaip žiburėlių). Tačiau jų mokslo lygis pažymėtinai augsta. Jų visur paliekama pagarba lietuvių tautai ir kultūrai. Niekur nepraleidžiama proga — per paskaitas, straipsnius, net seminarus — supažindinti amerikiečių ir tarptautinę studentiją bei profesūrą su Lietuvos byla. Savo akademinį darbą, kur begalima, nagrinėti lietuvių reikalai ir renkama medžiaga bei išsilavinimą, akademinės laisvės nėra. Jei jūs taip nemanote, tik pasiskaitykite, kas dedasi Rusijoje. Tereikia tik pakalbėti su vyres-

Net ir stirna, kai šuniukas, ant paskutinių kojų pasistiepusi, siekia maisto iš žmogaus rankos. Ši nuotrauka neseniai pasirodė daugelyje Amerikos laikraščių, kaip viena iš turistinių įdomybių. Ši nuotrauka padaryta J. Bačiūno naujausioje vasarvietėje, Michigano ežero saloje. Laikraščiai pažymi, kad ten yra progos padaryti daug tokios rūšies nuotraukų. Pažymėtina, kad Bačiūno vasarvietėmis domisi svečiai ir iš kitų kraštų, pvz., Anglijos, Brazilijos ir net Indijos...

niais studentais ir pamatyti jų darbo planus ir pasiryžimą, kuriais nesiafisuojama.

Būtų galima daug kalbėti ir daug pasakyti apie šiuos studentus padėtį ir apie reikimą jiems patalpa, kurioje atsilieps į šį gyvos dėtį. Švietimo mokslo paruošimas turėtų būti vykdomas bendruomeninio mąsto ir planingai. Ypatingas dėmesys turėtų būti atkreiptas į tuos, kurie dėl finansinių ar informacinių kliūčių negalėjo, kartais stačiai nedrįso, studijų Amerikoje pradėti arba Europoje pradėti tęsti. Yra šimtai jaunuolių, kurių mokslas mums visiems būtų naudingas. Daugeliui iš jų reikalinga tik nedidelės paramos prielaidos prie jų lėšų, kurias jie patys sukaups. Nuo plačiosios mūsų visuomenės priklausys, ar šiam gyvam reikalui susiras lėšų.

Kiekvienas šių jaunuolių jau kainuoja mums tūkstančius dolerių ar motinių prabudėtomis naktimis, svajonėmis ir viltimis. Vienas iš tokių Studentų Sąjungai žinomų jaunuolių negali lankyti universiteto, nes turi išlaikyti nedarbingus tėvą ir mo-

tiną. Tačiau jis vakarais jau sugebėjo baigti su pagyrimu "high school'ę". Esu tikras, kad atsiras, kaip visados lietuvių tarpe atsiradavo, jautrių žmonių, kurie atsilieps į šį gyvos bėdos šauksmą. Mane padrasina jau dabar Stud. S-gos Valdybą pasiekusios mokslus einančio jaunimo likimo susirūpinusių žmonių pirmosios aukos.

Kadangi studentų, o ypačingai norinčių studijas pradėti, šalpa iki šiol nebuvo pakankama, Studentų Sąjunga steigia jų naudai Studentų šalpos Fondą. Kol bus galutinai parengtas šio fondo statusas, jį galima pasiekti keliais tik nedidelės paramos prielaidos prie jų lėšų, kurias jie patys sukaups. Nuo plačiosios mūsų visuomenės priklausys, ar šiam gyvam reikalui susiras lėšų.

Fondo lėšos susidės iš aukų, parengimų pajamų ir kt. Bus duodamos stipendijos, grąžinamos mokslus baigus. Atrodytų, kad ši būtų geriausia proga mūsų visuomenei prisiminti savo jaunąją, į mokslus besiveržiančią kartą. Kuriems šiuo būdu bus sudarytos sąlygos, savo geriausiems nedarbingus tėvą ir mo-

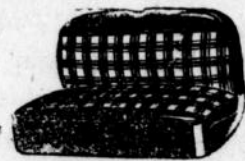
DVI ĮDOMIAUSIOS KNYGOS

SIRDIES RŪMAI — visai nepaprastas naujas romanas, kuriame aprašoma viena Amerikos lietuvių šeima, ypač jų dukterė, kuri vaikščioja su savo gydytoju širdies rūmose... Ir kas toliau atsitinka, skaitytojas pats ras, romaną skaitydamas. Knyga turi 450 puslapių, iliustruota, labai gražiai atspausdinta, o jos kaina tik 4 doleriai. Persiuntimo kraitus apmokame.

SLIAPTARNIAI — pirmutinė tokia teisinga, atvira, įdomi ir stambi knyga (istorinis romanas) apie Amerikos lietuvių tautinį, ir kultūrinį atgimimą, apie jų sunkumus, vargas, kančias ir kovas dėl lietuvių ir geresnio, švietesnio rytojau. Knyga turi 652 puslapių, iliustruota, labai gražiai atspausdinta, jos kaina tik 3 doleriai! Persiuntimo kraitus apmokame.

ABIDVI knygos sykiu tik už 6 dolerių. Rašykite:

Dr. Alg. Margeris, 3325 S. Halsted St., Chicago 8, Ill.

CUSTOM TAILORED

SEAT COVERS

SPECIALLY MADE FOR ALL CARS — ALL MODELS

Wide selection of fabrics: Plastics, Rayons, Nylons, Sealtuft, Baltaflex and Leopard Skins.

MADE & INSTALLED WHILE YOU WAIT!

Guaranteed for quality of materials and workmanship — at Lowest Prices!

10.95 AND ANY MAKE UP ANY MODEL

FREE INSTALLATION

EUCLID SEAT COVER Co.

Julius Solonche 14129 EUCLID AVE.

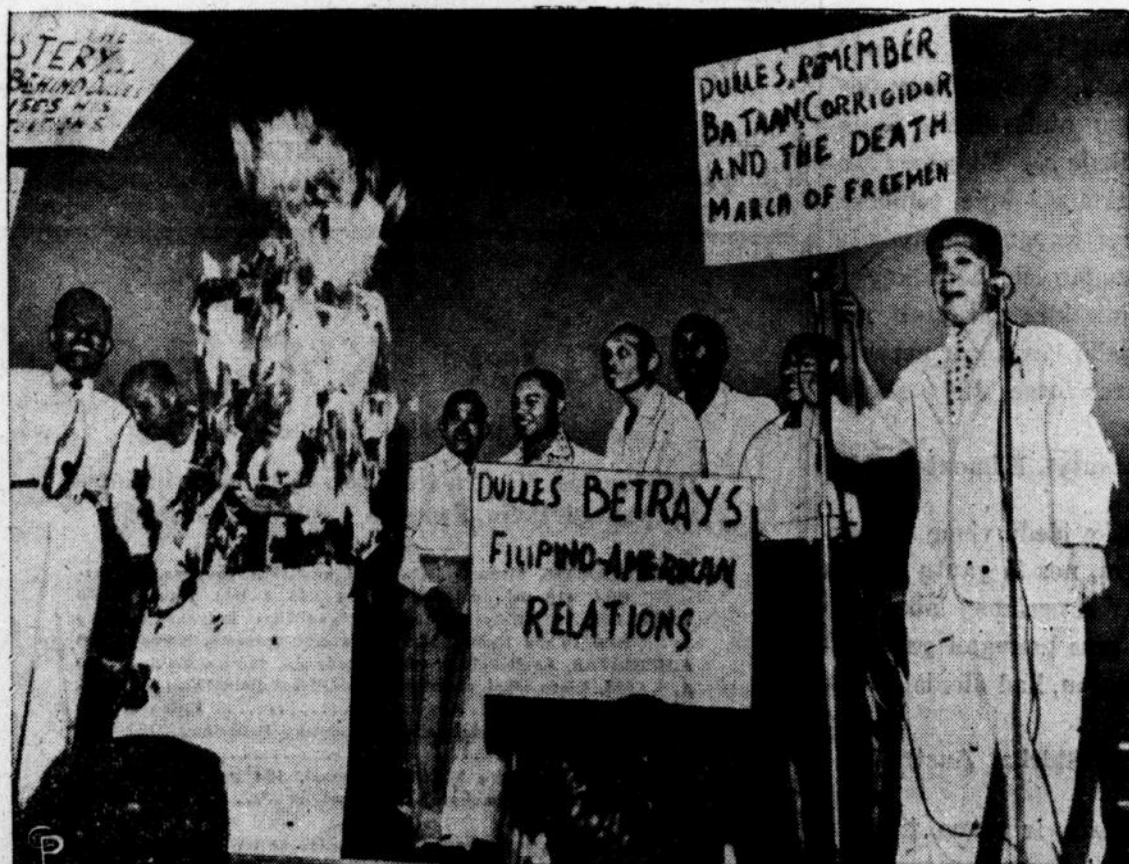
Nison Heifetz MU 1-4215

One Block West of Windermere AMPLE FREE PARKING

Open Mon., Tues., Wed., Thurs., Sat. Eves. 'til 6; Fri. Eves. 'til 7:30, and all day Sunday

Charge Accounts, and Budget Terms

• No Carring Charges •

Filipinai — Amerikai nemaloni vieta taikos sutarties su Japonija reikale. Kada šiaip jau viskas vyksta sklandžiai, Filipinai griežtai protestuoja prieš perdidelį nuolaidumą japonams. Paveiksle matomas filipiniečių organizacijos susirinkimas, kuriame deginama J. F. Dulles, sutarties rengėjo, figūra. Plakatuose rašo: "Dulles, prisimink Bataaną, Corregidorą ir laisvųjų žmonių mirties maršą", "Dulles išduoda Filipinų — Amerikos santykius". Yra keblumų ir kitur: Italija, pavyzdžiui, pradeda kelti klausimą, jog ir jos taikos sutartį reiktų peržiūrėti, nes nesą pamato, kad Italijai toji sutartis būtų sunkesnė, negu Japonijai, kadangi baigė sąjungininkų, o ne priešų pusėje.

TREMTIS ISLEIDŽIA ŽINOMĄ PUTINO ROMANĄ

ALTORIŲ ŠEŠELY

visus tris tomus vienoje knygoje

Knygos išleidžiama ribotos kiekis, užsisakykite iš anksto. Užsakantieji iš anksto laikomi knygos garbės prenumeratoriais. Užsisakydami šią knygą remiate TREMTI. vienintelį lietuvišką laikraštį, leidžiamą Vokietijoje, ir prailginate jo išlikimą.

KNYGA JAU BAIGIAMA RINKTI IR BUS IŠSPAUDINTA DAR ŠIŲ METŲ GEGUŽES MĖNESIO GALE IR VISIEMS UŽSISAKIUSIEMS BUS TUOJ IŠSIUNTIMA

KNYGOS KAINA — 4 DOLERIAI

Amerikoj knyga užsisakoma per TREMTIES atstovą:

STEPONAS NASVYTIS, 4579 W. 157 ST. CLEVELAND 11, OHIO

Užsisakant siūniami ir pigiai — 4 doleriai

SUOPIS FURNITURE

6921 Wade Park

EX 1-0911

Visokių rūšių baldai ir elektriniai bei kitoki reikmenys virtuvei ir kiekvienam Jūsų buto kambariui

ŽEMOS KAINOS — MALONUS PATARNAVIMAS

Patogi vieta apsipirkti lietuviams naujaturiams lietuviškoje krautuvėje

Tarp dirbančių lietuvių

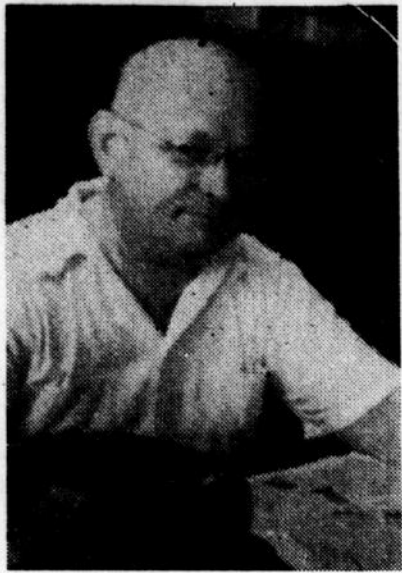
NUO DINAMITO IŠVEŽIOTOJO IKI BOSO

Yra nepaprastai malonu, kai, klaidžiodamas didmiesčio gatvėmis, sutinki žmogų, kalbantį lietuviškai. Bet dar maloniau, kai to didmiesčio fabrike, kurin kietoji gyvenimo būtinybė nūdien suvarė beveik visus mūsų politinius tremtinius, sutinki lietuvių vadovaujančioje ir atsakingoje vietoje.

Brooklyne yra garsus radijo kondensatorių fabrikas, vadinamas Micamold, kurį gerai pažįsta ir jo vardą žino Didžiojo New Yorko lietuviai. Čia yra vienintelė vieta, kur vienon krūvon jų tiek daug susibūrė. Bet paskutiniu metu, ir čia sulėtėjus darbai, buvo nemažai atleista ir lietuvių. Tik tretysis fabriko aukštas, kuriame ir anksčiau jų dirbo didelis procentas, ir dabar tebelaiko tą lietuvišką salę, kurią čia sukūrė to skyriaus vedėjas Jonas Andrews.

Jonas Andrews niekada Lietuvos nematė, bet kalba puikiai lietuviškai ir barasi dar, jei kokį anglišką žargoną pavartos. Jis tuojau ir klausia: "O kaip šitai bus lietuviškai?" Lėtai žingsniais ir savo srityje gerai nusimanančio išraiška jis vaikštinėja trečiojo aukšto takais ir tarpusoliais, viskuo domėdamasis ir žiūrėdamas, kad darbas vyktų tvarkingai.

Dažnai jis sustoja ties prie darbo palinkusiom moterim (nes čia dirba daugiausia moterys), pasižiūri į darbą, pajaukiauja ir ramiai sau keliauja toliau, jei jo nepasaukia telefonas ar kuris nors padėjėjas, ko nors teirau-

damas. Jo raminančią veido išraišką ir tėviškai lengvą ranką ant peties teko patirti daugeliui jų, kurios, pirmą sykį pakliuvusios į fabriko aplinką, pirmą kartą gyvenime fiziniu darbu emė pelnytis kasdienę duoną.

— Nebijok, čia nebus blogiau, kaip tavo toje redakcijoje — sakė jis ir man, kai prieš pusę metų čia pradėjau naujokio žingsnius. O Vandai, kuri čia jau prieš trejus metus viena pirmųjų lietuvių pradėjo dirbti, kai ji kartais užsikalba su savo draugėmis, sėdėdama prie mašinos, jis draugiškai nujuokauja:

— Tu, Vanda, šitaip dirbdama, nė druskai neužsidirbsi.

Taip geroje nuotaikoje ir darbas geriau sekasi. Jis gali būti sunkesnis ar lengvesnis, nesvarbu. Žinai, kad, reikalui esant, galėsi išsiaiškinti, jei ko nors nesupranti, ir būsi supastas saviško labiau negu kito.

Ir taip fabriko mašinų užesyje, pro stipraus garsiakalbio muziką ir aplinkui angliškai ir ispaniškai besikalbančių merginų žodžius ir juoką, dažnai išgirsti ir lietuvišką kalbą, kur pažadina iš susimąstymo bedirbant. Vis dėlto dabartiniais mūsų tremtiniams daug lengvesnis darbas, negu tiems mūsų dėdėms ir tetoms, kurie šį kraštą pasiekė prieš keliasdešimt metų, ir, nemokėdami kalbos, brido sunkų vargą dirbtuvėse ir fabrikuose. Ir jie savo prakaitu daug kur mums prakirto tas mūrinės sienas, kurios anksčiau čia stovėdavo tarp prižiūrėtojo ir dirbančiojo.

Matau Jonas kalbasi telefonu. Jis padeda ragelį ir eina į svetimo skyrių. Jis tenai sveria metalą, kuris turi būti išduotas cinavimui. Darbininkas, ilgai stovėjęs su dėže, laukdamas, iki Jonas užbaigs kalbėtis telefonu. Niekas kitas nemoka atsverti. Jonas čia reikalingas kaip žinovas. Ir, jei kiekviena darbo ranka šiame trečiame aukšte yra ratelis to didžiulio vežimo, kuriame važiuoja Micamoldas, tai Jonas čia yra vienas tų lentų, kuri laiko vežimą. Jonas jau nuo 1930 metų dirba Micamolde.

O ne iš karto Jonas pradėjo bosauti. Jei norėtum turėti lietuvių amerikiečio veržlumo pavyzdį, tai jį puikiai matome Jono gyvenime. Kas gi nežinos to juodojo aukso kasėjų centro Mahanoy City, kur Jonas pamatė savo gyvenime pirmuosius savilės spindulius ir taip pat, kur pirmuosius dolerius uždirbo krūvinos, akmens anglio suraižytos, jauno berniuko rankos.

Tik baigęs mokyklą, dar nepilnametis, pradeda dirbti anglies kasyklose kaip anglies skirstytojas, vėliau durų atidarintojas, dinamito ir medžio atramų išvežiotojas. Palikti po žemio darbą jam nevyksta. Kurį laiką padirbėjęs krautuvėje ir fabrike, tėvui mirus, vėl sugrįžta į požemį. Tik vėliau vėl išeina ir jau visam laikui. Dirbdamas įvairiose pareigose, baigia Čikagoje fabriko vadovavimo kursą ir šioje srityje pasilieka, būdamas ir raštininku didelėje spaudos mašinų dirbtuvėje Čikagoje, direktoriaus sekretoriumi plieno dirbinių įmonėje ir paprastu darbininku pradėjęs Micamolde. Ir čia jau po 3 mėn. darbo buvo paskirtas skyriaus vedėjas padėjėju, o po 4 metų ir skyriaus vedėju.

Kai protarpiais kalbamės apie lietuviškų reikalus, jis mielai prisimena savo jaunystėje sutiktus asmenis, kurių tarpe geriausiai mini Alb. Rimkų, K. Norkų, J. Strimaitį ir kt. Ir čia atsiveria dar vienas Jono veiklos lapas. Jo senamė laiškų ir knygų rinkinyje, kurį jis pagarbina laiko savo lentynos kampe, yra Alb. Rimkų, J. Strimaitio ir kitų lietuvių ranka rašytų laiškų.

Tenai rūpinamasi lietuviškais reikalais ir iš tenai petiriu, kad seniau ir Jonas Andrews rašė spaudai ir joje kėlė lietuvių darbininkų rūpimus klausimus. Taipgi sužinau, kad jis buvo ir lietuviško choro ir lietuviškų

Gal praregės ir galingieji?

Bene praėjusiais metais New Yorke įsikūrus Konstitucinės Vyriausybės Komitetas (Committee for Constitutional Government) leidžia biuletenį Spotlight for the Nation, skirtą redaktoriams, žurnalistams ir komentatoriams. Biuletenis pateikia medžiagą iš vidaus ir užsienio politikos ir nevengia sugestijų spaudos ir radijo darbininkams. Nesileisdamas į biuletenio leidėjų dmesį į paties komiteto pirmininko Dr. Willford I. Kingo straipsnį "Kas paaugėjo mūsų tautos saugumą"? išspausdintą š. m. biuletenyje Nr. 39, ir primenantį visą eilę fatalių JAV užsienio politikos vadovų klaidų, nuvedusių JAV ir vakarų pasaulį į dabarties klampynę.

Prisiminęs 1951 m. gegužės 7 d. Washingtono buvusią Civilinės Apsaugos Konferenciją, kurioje kalbėjo ir prezidentas Trumanas, straipsnio autorius pabrėžia prezidento išpėjimą, kad būsimasis pasaulinis karas bus atominis karas, ant Amerikos miestų galėsia būti numesta atominė bomba, o kiekviena jų atnešianti daugiau nuostolių nei jų turėta visame Korėjos kare. Toliau Trumanas pareiškė, kad jis nenorės būti atsakingas už tai.

Straipsnio autorius klausia, o kas gi atvedė mus į šią baisią situaciją? Ir atsakymo įšėkoti veda į netolimą praeitį, kurią taip vaizduoja:

1945 m. gegužės 9 d. Vokietija buvo pakludyta. JAV armija tada turėjo savo eilėse 11.350.000 vyrų. Laivyne buvo daugiau kaip 1.000 kovos laivų ir per 60.000 pagalbinų laivų. Oro pajėgos disponavo daugiau kaip 70.000 lėktuvų, kurių apie 40.000 buvo pasiruošę kautynėms. JAV kovos vyrai, nuo generalo iki eilinio, buvo gerai paruošti ir triumfo pergale.

O kokia tuomet buvusi Ru-

vaidintojų uolus bendradarbis. O "Lietuviškos kalbos gramatika rašytojams ir skaitytojams", parašyta Petro Kriaušaičio ir išleista Tilžėje O. Mauderodės spaustuviėje 1901 metais, dabar gi jau pageltusiais lapais, iš išvaizdos matyti, kad buvo jo dažniausia draugė. Vartau dar ir randu Dr. J. Basanavičiaus pasakas, išleistas 1903 m. Amerikoje, Vydūno 1917 m. išleista Tilžėje "Amžiną ugnį", Fausto Kiršos "Aidų aidužius", "Dainavą" — 1920 m. Vilkolakio leidykla — pirmąją literatūros ir dailės lapų knygą su B. Sruogos vedamuoju ir dail. Ad. Galdiko iliustracijomis.

Atrodo, kad šių knygų ir daugelis mūsų lietuvių jam galėtų pavydėti. O jos išbuvo jo kambary spintoje gražiai išsaugotos, lygiai, kaip ir ta jo lietuviška kalba, kurią jis svetimoje aplinkoje iš tėvų išmoko ir išlaikė gryną nuo angliškojo žargono priemaišų. Ir todėl, kai kalbi su bosu, tai jau turi žiūrėti, kad kalbėtum grynai lietuviškai, nes už kalbos klaidas jis lygiai taip pat bursis, kaip ir už blogai atliktą darbą.

Tai toks yra Jonas Andrews, Micamoldo fabriko trečiojo aukšto bosas.

S. Narkėliūnaitė

sijos padėtis? Ji neturėjo dėmesio verto laivyno ir tik trečdalis oro pajėgų. Jos armija buvo menkai organizuota ir labai priklausoma nuo JAV transporto priemonių ir amunicijos tiekimo. Atominės bombos gaminimas Rusijos fabrikuose tebuvo tik ateities svajonė, kai JAV tokią bombą jau turėjo rankose.

Ir tada, kaip ir šiandien, bausis ir žiaurus Rusijos režimo charakteris buvo žinomas netgi ir labiausiai atsitiktiniam stebėtojų. Abudu, Leninas ir Stalinas, be pasigailėjimo naikino milijonus žmonių, išdrįsusių pasipriešinti jiems. Rusija okupavo Latviją, Lietuvą ir Estiją ir sulikvidavo tuos tų valstybių piliečius, kuriuos laikė pavojingais grobikams. Ji pasigrobė Lenkiją. Ji įsibrovė į Balkanus. Jos ekspansijos planai buvo atversta knyga. Jos panika civilizotos visuomenės priimtų etinių dėsnių kodui buvo aiški. Bet niekas nesiėmė jokių žygių prieš rusiškąją mešką.

O kokia buvo situacija porą mėnesių po Vokietijos kapituliacijos? Ar žinote, kas padarė Rusiją paskelbti karą Japonijai, — valstybei, buvusiai jau ant žlugimo ribos. Ar manote, kad Rusijos įsikišimas į Azijos konfliktą tuo metu ne-

turi jokio ryšio su Maocetungo įsigijimu armijų, kurias jis panaudojo Kinijai pagrobti? Ar neįsivaizduojate, kad tas pagrobimas sumažino Amerikos saugumą?

Kas prezidentavo 1946 ir 1947 metais, kai JAV vyriausybė sustabdė amunicijos siuntimą Čiankaikui ir sulaužė pasižadėjimą tiesti jam lėktuvus bei jų dalis, kurių turėtų pakakti aštuonioms su trečdaliu oro pajėgų grupėms aprūpinti per 3 metus? Ar manote, kad šis lojajaus sąjungininko netekimas netalkininkavo Maocetungo raunosios armijos laimėjimui?

O kas darėsi pirmaisiais pokario metais? JAV prarado atominį paslapdžių saugumą; daugelio bilijonų vertės lėktuvų, patrankų, tankų, sunkvežimių ir kitos gyvybinės karo medžiagos buvo sudeginta, suversta į vandenyną, sulaužyta, parduota už niekniekius ar palikta pūti ir rūdyti; didžiulis pagalbinis laivynas buvo išdraskytas, netenkant daugiau kaip 2 bilijonų dolerių.

Ir pagaliau, kai Bernardas Baruchas iškėlė visuotinės atominės energijos kontrolės planą, Rusija iš jo tik pasiėmė. Raudonoji Rusija išniekino planą, siekiantį apsaugoti taikingus kraštus nuo banditinių valstybių

sunaikinimo. Daugelis balsų buvo kilę Jungtinėse Valstybėse, reikalaujančių priversti Rusiją priimti Barucho planą, nes JAV jau gerokai turėjo atominę bombą. Bet tie balsai nebuvo išgirsti, JAV dykinėjo, iki Rusija pasigamino atominę bombą ir įstūmė JAV ir bausių pavojų, apie kurį Trumanas kalbėjo gegužės 7 d.

Mes čia nesimame spręsti, kas daugiau ir kas mažiau atsakingas dėl nuolatinio neapdairumo ir kluskelių tarptautinėje politikoje. Norime prisiminti tik tą faktą, kad JAV užsienio politikoje, tiek karo, tiek ir pokario laikais, šalia demokratų nenumaš vaidmuo tenka ir respublikonams. Juk dvipartinė užsienio politika nėra tur būt tik žodžiai? Pakanka prisiminti dvipartinės užsienio politikos šulo respublikono Vandenbergo ir dabar labai aktingo Dulles pavardes ir jų vaidmenį.

Labiausia betgi mums rūpi nuvokti, ar šis ilgas klaidų sąrašas greit pasibaigs. Ar Korėjos byla neįsijungs į šią tamsią virtinę nauja grandimi? Ar dar neatėjo laikas galingiesiems netik nustoti pynus juodą klaidų vainiką, ne tik dėl jų po kelerių metų atgailauti, bet imtis spartesnio veiksmo bausioms klaidoms atitaisyti ir pikčiausių bacilų peryklai likviduoti.

J. Paplėnas

Iš laiškų „Lietuvių Tautosakos Lobynui“

• Jau gana seniai perskaičiau "Dirvoje" Tamstos nuosirdų pranešimą apie ruošimą išleisti lietuvių tautosakos net dvi knygas. Tai neįkainojamos vertės darbas. Tačiau jaučiuosi nusi-kaltęs, kad leidau taip ilgai pranešimui išbūti ant mano staliuko ir nepasistengiau pirmiau pasiųsti tuos du dolerius. Todėl šiame laiške siunčiu.

J. G. Sagevich, Ozone Park, N.Y.

• Darbas yra taip žmogų paver-gęs, jog nebesusigaudai... Jau seniai rengiaus užsakyti "Lobyną", bet tas nelaimingas del-simas buvo tas padaręs, jog bu-vaus pametęs adresą. O tokių kaip aš yra šimtai. "Lobynui" domisi, bet deldamas neįsten-gia užsakyti.

Vyt. Kasniūnas, Chicago

• Tolimame Kanados užkampy skaitydamas "Nepr. Lietuvą" radau Jūsų atsišaukima tauto-sakos reikalu... Ta proga no-rėčiau užklausti apie tolimesnį šios rūšies knygų leidimą. Jei bus ir daugiau leidžiama knygų, tai neužmirškite paraginti ma-ne, nes galiu kartais ir nepaste-bėti laikraščiuose Jūsų skelbi-mų.

Ad. Kantautas, Edmonton, Alta

• Į šį laišką įdedu vieną austra-lišką svarą, nes iš gautų šiomis dienomis Amerikos laikraščių (jie pas mus gaunami gana vė-lai) sužinojau, kad Jūs išleidi-ate knygą...

J. A. Skirka, Australia.

• Malonėkite ir mane įtraukti į "Lobyno" prenumeratorius.

K. Pažeraitė, Caieiras, Brasil.

• Nepaprastai džiaugdamasis sveikinu Tamstą su kilniais už-simojimais lietuviškam "Loby-

nui" paskleisti mūsų skaitan-čioje visuomenėje. Mielai no-rėčiau užsakyti savo "Garnio" skaitytojams kelias dešimtis egz. minėtų knygų...

K. Jūra, Sao Paulo, Brasil.

• Jeigu kada toliau leiste dau-giau, aš vėl prisidėsiu su mielu noru, nes noriu turėti visas tas knygas, katras tik Tamstos iš-leiste.

Ona Rezzienė, Chicago.

• Džiaugiamės patyrę iš spau-dos apie Tamstos gražų suma-nymą išleisti vertingus ir vi-siems lietuviams didžiai nau-dingus tautosakos rinkinius... Kad tik ištęktų Tamstai jėgų ir stiprybės ištesėti.

Bronius Kviklys, Chicago.

• Linkiu "gero vėjo" ir sveika-tos sunkiame kelyje.

D. Adomaitis, Gary, Ind.

• Siunčiu Tamstai geriausių lin-kėjimų ir gėriuos Tamstos veik-

lumų, ypatingai bendradarbia-vimu pasaulinio masto spaudo-je ir leidiniuose.

J. Gimbutas, Dorchester, Mass.

• Malonu, kad Tamsta dirbi sa-vo darbą. Gerai jauniems...

I. Končius, Boston.

Išgykite virimo knygą

"TAUPIOJI VIREJA"

Knygą paruošė p. H. Mačiulytė-Daugirdienė. "TAUPIOJI VIREJA" pateikia 300 įvairių val-gių gaminimo re-ceptų, daugumoj pačios autorės išbandytų. Jo-je rasime, kaip pasigaminti mūsų mėgiamuosius lietu-viškus valgius ir lietuvišką krupniką.

Knyga įrišta plastika. Ją atidarius, ji neužsiverčia. Tai šeiminiškams sudaro didelį parankumą. Knygos kaina \$2.00.

Užsakymus siųskite: "EGLUTĖS" Administracija, P. O. Box 22, Brockton, Mass.

DIRVOS ATSTOVAI

į kuriuos galima kreiptis visais DIRVOS prenumeratorais ir skelbimų reikalais:

Baltimore, Md.

Antanas Česonis, 620 W. Cross St.

So. Boston, Mass.

Brunonas Kalvaitis, 545 East Broadway.

Brockton, Mass.

Baciulis A., 81 Sawtel Ave.

Chicago, Ill.

Jonas Paplėnas, 4416 So. Hermitage Ave. YA 7-0191

Dayton, Ohio

J. A. Urbonas, 1302 Lamar St.

Detroit, Mich.

L. Bulgarskas, 7313 Navy Ave.

Newark, New Jersey

A. S. Trečiokas, 314 Walnut St.

New Yorke - Brooklyne

Antanas Sodaitis, 57-56 63rd St., Maspeth, N. Y.

Waterbury, Conn.

Vladas Varneckas, 2157 N. Main St.

Hamilton, Canada

Bronius Vengrys, 227 Brant St.

Montreal, Canada

Stepas Kešgaila, 6882 Beaulieu St.

Toronto, Canada

Jonas Paršeliūnas, 514 Euclid Ave.

Anglijoje

J. Mašanauskas, 58 Neufield Rd., Coventry, Warwick's

Australijoje

Povilas Lukošius, Box 1665 M, G.P.O., Adelaide, S. A.

Venecueloje

Antanas Diržys, c/o Crisalerias Nacionales, S. A. Apartado 4532, Maracay.

ANGLŲ KALBOS

neįmanoma išmokyti be vadovėlių ir žodynų.

Didžiausias šios rūšies literatūros pasirinkimas yra Lietuvių Spaudos Centre "Gabijs"

V. PETERAITIS, Mašinis lietuviškai angliškai žodynas, su tar-timi, 418 psl., daugiau kaip 12.000 žodžių. Kaina \$2.00
V. PETERAITIS, Didysis lietuviškai angliškai žodynas, daugiau kaip 30.000 žodžių, 580 psl., didelio formato. Kaina \$5.00
A. HERLITZAS, Angliškai lietuviškai žodynas, 400 psl. Kaina \$3.00
A. LALIS, Lietuviškai angliškai ir angliškai lietuviškai žodynas, 2 tomai kartu Kaina \$14.00
J. KUKANAUZA, Anglų kalbos gramatika lietuviams, 192 psl. Kaina \$2.00
V. MINKUNAS, Anglų kalbos skaitymai, 184 psl. Kaina \$1.20
Anglų kalbos mokytojas, 174 psl. Kaina \$2.00

Su užsakymu, pridėdant po 15 centų smulkiaais pašto ženklais persiuntimui, siųsti kartu ir pinigų, čekius ar Money Order, adresuotus:

GABIJA

340 Union Ave., Brooklyn 11, N. Y.

Cleveland IR APYLINKĖSE

SKAUČIŲ LAUŽAS

"Neringos" skaučių Tunto Stovykla, Brecksville, rugpjūčio mėn. 4 d., šeštadienį, 7:00 val. vak. ruošia viešą laužą.

Maloniai kviečiame skautų tėvus ir visą lietuviškąją visuomenę atsilankyti.

Lengviausiai pasiekama važiuojant E. 55 gatve iki Broadway. Nuo Broadway pasukti į E. 49-tąją. 49-tąją įvažiuosite į 21 kelią, kuris veda iki pat Brecksville miestelio. Privaziavę Brecksville miestelį pasukite į kairę Chipewa Rd. (uždaras kelias, bet apie porą mylių galima važiuoti). Pamatykite kelio šviesą ir prieš ją pasukite į dešinę mažą keliuką, kuris veda tiesiai į stovyklą. Pravažiavę rausvą tiltą, stebėkite užrašą "Girl-Scouts Cabin"; o taip pat bus ir lietuviškas užrašas — "Neringos" Stovykla.

DU NAUJI LIETUVOS REKORDAI CLEVELANDE

Liepos 26 d. Clevelando L.S. K. "Žaibo" lengvatlečiai surengė pirmąsias lietuvių lengvosios atletikos varžybas. Nors ir negausios dalyvių skaičiumi, vienok šios varžybos tapo atžymėtos 2 naujais Lietuvos rekordais. Moterų klasėje daugkartinė mūsų meistrė tremtijė Elvyra Šikšniūtė 60 m. prabėgo per 8,0 sek. pataisydama senąjį, pasiektą Radžiulytės 1933 m. ir pakartotą D. Točlaukaitės 1948 m., (8,1 sek.). Antrąjį rekordą pasiekė vyrų klasėje Jurgis V. O. d. o. p. a. l. a. s., nušokdamas į tolą iš vietos 9'7 1/2" (2,93 m.). Senas rekordas priklausė Kamičaičiui 2,91 m., dar 1932 m.

Iš kitų pažymėtinas šešiolikmetis G. Motiejūnas prabėgęs 100 m. per 11,8 sek.

Techniškos pasekmės.

Vyrams: 100 m: J. Vodopalas 11,6 sek., J. Bagdonas 12,3 sek.
I toly: J. Vodopalas 19' 1/4" (5,80 m).
I toly iš vietos: J. Vodopalas 9'7 1/2" (2,91 m), A. Liutkevičius 8'11 1/2" (2,48 m).

Megaitėms: 60 m: E. Šikšniūtė 8,0 sek., L. Janulevičiūtė 9,0 sek.

IŠTIKUS GAISRO NELAIMEI

Kada jūsų namai arba rankai tampa sunaikinti arba sugadinti ugnies, kreipkitės į P. J. KERŠIS, dėl apkaivimo, ko visada reikalauja apdraudos kompanijos pirm, negu išmoka už nuostolius.

P. J. KERŠIS
609-12 Society for Saving Bld.
Telef.: MAIN 1-1773.
Rezidencija: PENINSULA 2521

Mūsų specialybė virtuvių, vonių, arkų ir spalvotų langų PERTAISYMAS

Taip pat popieriuojame arba dažome kambarius

K. ŠTAUPAS

16908 Endora Rd. KE 1-8794

Jauniams: 100 m: G. Motiejūnas 11,8 sek., A. Liutkevičius 12,4 sek.
I toly: A. Liutkevičius 17'4" (5,29 m), G. Motiejūnas 17' (5,19 m).

"Žaibo" lengvatlečiai yra numatę rugpjūčio viduryje surengti Clevelando lietuvių pirmenybes ir rugsėjo mėn. didesnio masto lietuvių varžybas. E. Šikšniūtė rugpjūčio mėn. pabaigoje dalyvaus Amerikos moterų ir mergaičių pirmenybėse.

LIET. KULT. FONDO

Clevelando skyriaus narių bei bičiulių pobūvis

Liet. Kultūros Fondo Clevelando skyriaus tradicinis vasaros pobūvis ruošiamas rugpjūčio 12 d., sekmadienį, dr. S. Tamoliūno rezidencijoje 26001 Lake Shore Blvd. Jame dalyvauti širdingai kviečiami visi Lietuvių Kultūros Fondo nariai bei bičiuliai.

L.K.F. Clevelando
Skyriaus Valdyba

VYT. MULIOLIS KARIUMENĖN

Prieš dvejus metus iš tremties atvykusi B. Muliolių šeima jau antrą sūnų siunčia JAV kariumenėn. Aloyzas Muliolis, sėkmingai praėjęs naujųjų apmokymą, dabar yra vertėjų tarnyboje.

Rugpjūčio 10 d. išvyksta kariumenėn Vytautas Muliolis, čiurolionietis, Clevelando universiteto studentas, tarnavęs General Electric Bendrovėje.

J. ALEKNA,

SLA 136. kp. pirmininkas, paviešėjęs SLA vasarnamyje Atlantic City, N. J., dabar keliauja po Naująją Angliją ir siunčia į Clevelandą linkėjimus iš Waterburio.

NEURŲ GEGUŽINĖ,

kuri dėl lietaus neįvyko liepos 22 d., numatoma ši sekmadienį, rugpjūčio 5 d. Visi maloniai kviečiami apsilankyti. Vykti reikia 42 keliu iki Brunswick, tenai pasukti į dešinę 303 keliu, ir netrukus pasukti vėl į dešinę (Prospect Rd. 1), kur maždaug už mylios matyti gegužinės vietos.

MOTERŲ SAJUNGOS 36 KP.

gegužinė rengiama ši sekmadienį, rugpjūčio 5 d. Naujosios Parapijos sode. Bus geras bufetas, gros Nemanio orkestras. Pradžią 3:00 val. p. p. Pelnas skiriamas Naujosios bažnyčios altoriui įrengti.

RKO Keith's 105th

Rugpjūčio 1-7 "Strangers on a Train" su Farley Granger ir Ruth Roman.

DULKIŲ SIURBLYS,

geras, su priedais, parduodamas už \$20. Kreiptis telefonu HE 2-0720.

ISNUOMOJAMI

du kambariai su baldais porai ar vienam. Bendra virtuvė. 1375 E. 82 St., arti Superior.

SLA 136 KP.

kiečia dar neįstojusius tremtinius į SLA, įsisirašyti tuojau į 136 kp.

Šios kuopos organizatoriai šiam vajui yra:
Jonas Alekna CE 1-6983...
Kl. Karosas PO 1-7443
Pr. Aksenavičius EX 1-3621
SLA yra daug nuveikusi per 65 savo gyvavimo metus lietuviškame darbo bare. Dir didesni uždaviniai šiai organizacijai yra ateityje. Tad visi į talką ir bendromis jėgomis daugiau ir greičiau padarysime.

Naujas žodynas

V. Pėteraičio

"Mažasis lietuviškai - angliskasis žodynas"
Kaina \$2.00.

LIETUVIŲ SALĖ

išnuomojama

koncertams, šokiams, vestuvėms ir kitokiems renginiams. Iš anksto kreipkitės pas Pr. Urbšaitį, Lietuvių Klube 6885 Superior Ave.

Filmų aiškinimas ir įvairūs didinimai iš negatyvų. Galite gauti geriausių Kodak filmų.

Kreiptis: B. Gaidžiūnas, 6820 Superior Ave. (Dirva) nuo 7 val. iki 5 val. p. p. ir 1234 East 89 St. nuo 6 v. vak.

JACOBS POULTRY

BREASTS 79c WINGS Lb., 49c LEGS Lb., 89c

CHICKENS SOUP ROAST FRY Lb., 39c

9110 ST. CLAIR AVE.

CALL GL 1-8800

YOU, TOO,
WILL VOTE THE

A-B-C-O-Matic

COMPLETELY AUTOMATIC WASHER

"the
WONDER-WASHER
of them all!"

Yes, the "wonder-washer" because it does the most wonderful job of automatic washing — rinsing — damp-drying ever known! No other automatic washer can match it. It's unique, patented, guaranteed. It has 42 years of leadership back of it. See ABC-O-MATIC today!

\$299.95

AUTOMATIC LEVELING

A self-leveling device that compensates for the difference in floor level, lets washer stand firmly. No bolting down.

SIGNAL LIGHT

Light indicator is on when machine is in operation. Goes off when cycle is completed. Saves steps to laundry room.

GEARLESS AUTOMATIC TRANSMISSION

Simple design and engineering for quiet, trouble-free operation, long life.

ONLY ABC GIVES YOU THESE MATCHLESS FEATURES!

- SHAMPOOS the clothes
- NEW, exclusive rinsing action
- QUIET, smoother performance
- NEW, softer action, washes cleaner
- EASIER on the clothes
- FEWER working parts
- EXCLUSIVE Spin-Aire damp-drying

SUOPIS FURNITURE

6921 Wade Park Ave.

EX 1-0911

Final Clearance Sale

ON ALL

SUMMER FURNITURE

SEE THESE OUTSTANDING VALUES

CHAISE LOUNGE from \$21.50

COCKTAIL TABLE \$2.50

and up

Regular \$4.95

LAWN COASTERS \$1.00 Set of six

While they last

PORTABLE GRILLS Now \$22.50

Regular price \$49.50

MANY OTHER ITEMS DRASTICALLY REDUCED

HOUSE of CHARM

3562 LEE RD.

JUST SOUTH
OF KINSMAN

WA. 1-8372

● OPEN EVENINGS ●

KIRPEJĄ DOVYDAUSKĄ

prašo atsiliepti A. Valaitis, 22 Schuyler St., Amsterdam, N. Y. Kas žino jo adresą, prašom pranešti.

JONAS G. POLTER

Lietuvis

Namų Maliavotojas

Popieriuotojas

Apkainavimas ar patarimas reikale jūsų namo pagražinimo suteikiama nemokamai.

495 East 123rd St.
Telef.: Potomac 1-6899

NO BETTER
TERMS
ANYWHERE

LOANS TO
REPAIR, MAINTAIN,
MODERNIZE YOUR HOME
OR BUSINESS PROPERTY

JŲS PERKAT RUPESČIŲ NEKELIANTĮ SILDYMĄ

s u MONCRIEF

SILDYMO IR ORO VESINIMO SISTEMA
GASAS ★ ALIJEJUS ★ ANGLIS

THE HENRY FURNACE CO., Medina, Ohio

LIETUVIŲ BANKE

GALIMA ATLIKTI DAUG REIKALŲ

Piniginės santaupos — kiekviena taupymo knygelė — čia yra apdraustos iki \$10,000 per Federal Insurance Cor., J. A. V. valdžios apsaugoje.

Čia gaunamos paskolos namams pirkti arba statyti, galima užsimokėti už gasą, elektrą, keisti čekius, pinigines perlaidas (Money orders) arba rengiantis kelionen galima įsigyti kelionių (Traveler) čekių, ir kitais reikalais čia galima gauti gerų patarimų.

Darbo valandos nuo 9:30 iki 3:00 val.
Trečiadieniais iki 12:00, šeštadieniais iki 1:00 val.

THE SUPERIOR SAVINGS AND LOAN ASS'N.

6712 Superior Ave.

HE 1-2498

Cleveland, Ohio

P J KERSIS

609-12 Society for Savings Bldg.—Cleveland, Ohio

OFISO TELEF.: MAIN 1-1773. REZIDENCIJA: PENINSULA 2521

Norėdami pigiai pirkti namus mieste arba priemiesčiuose, kreipkitės į mane, gausia pigia kaina. Taipgi gausit patarnavimą įvairuose apdraudos-insurance reikaluose. Sutačiau paskolas pirmo morgečio. Patarnavimas ir išpildymas garantuojama. Kreipkitės į mane telefonu arba asmeniškai.

Pilnai padengta apdrauda

U'Tah 1-4515

WM. DEBBS PAINTING CO.

WM. DEBESIS

Namų Pagražinimas iš Vidaus ir iš Lauko
7526 Star Avenue Cleveland 3, Ohio

I J SAMAS JEWELER

Persikėlė į naują didesnę ir gražesnę krautuvę

7007 Superior Ave.

Greta Ezella Theatre

Dabar jau turime didesnę rinkinį Deimantų, Žiedų, Laikrodžių ir visokių graždaikčių, už nupigintą kainą.

Wilkelis Funeral Home

Valdžios pripažinta laidotuvių direktorė
Aldona Wilkels - Wirby

Pilnas laidotuvių patarnavimas

—HAMMOND VARGONAI PER SERMENIS—

6202 SUPERIOR AVE.

HEnderson 1-9292

JAKUBS & SON FUNERAL HOME

Vėsinamas oras Jūsų patogumui

Della E. Jakubs & William J. Jakubs
Licensijuoti laidotuvių direktoriai ir balsamuotojai

25 metai simpatingo ir rimto patarnavimo

6621 Edna Avenue

ENdicott 1-1763

KIETOS ŠIRDYS

Širdis, kurios nei šautuvų kul-
kos nepamuša, galėtų būti lai-
koma tikrai kieta... Bet yra
kietesnių... Ir daug!

Prieš maždaug trejus metus
Amerikos Lietuvių buvo trum-
pai atpasakota Lietuvos sava-
norio kūrėjo, nepriklausomybės
karo invalido Petro Pliskevi-
čiaus gyvenimo istorija. Štai
dar trumpesnis jos atpasakoji-
mas:

Būdamas 18 metų amžiaus,
įstojo savanorių į Lietuvos ka-
riuomenę. Pasiūstas atlikti žval-
gybos uždavinį į lenkų užimtą
savo gimtąjį kaimą, pažintas ir
lenkų suimtas, pabėgo iš nelais-
vės ir pats dar vieną lenką par-
sivarė. Vėliau įvairiuose nepri-
klausomybės karo frontuose net
šešis kartus lengviau ir sunkiau
sūžeistas, išliko gyvas, bet tik-
rai nemaža kraujo dėl Lietuvos
laisvės praliejęs, buvo pripa-
žintas nustojęs 60% darbingu-
mo.

Dabartinės Lietuvos tragedi-
jos eigoje pateko į vokiečių
rankas, kurie, neatsižvelgdami
jo menkos sveikatos, privertė
padėti jiems spirti prieš spau-
džiančius raudonarmiečius. Nors
ir nebe tiesiogiai kovoje dėl Lie-
tuvos, bet vistiek kovoje prieš
dabartinius didžiausius Lietu-
vos priešus. P. Pliskevičiui dar
kartą teko pralieti kraują: jis
buvo peršautas ties pat širdim
ir bebėgančių vokiečių paliktas.
Rusai jį rado, klausinėjo, net
kankino, bet iš sunkiai sužeisto
negalėdami gauti jiems reikiamų
žinių, paliko jį apalpusį, kaip
nebeįvairingą, mirštantį.

Atsitiko taip, kad vokiečiai tą
vietą dar kartą atsiėmė ir rado
jį dar gyvą. Nuvežė į karo li-
goninę, vėliau net į Berlyną,
kur buvo atrasta, kad Pliskevi-
čiaus krūtinėje yra užsilikusi

kulka, tačiau taip arti prie šir-
dies, jog jos negalima išimti ne-
pažeidus širdies. Gydytojai pa-
sakė jam, kad jis dar išgyven-
sias keletą metų su ta kulka
prie širdies, tačiau dirbti nieko
nebegalėsias.

Tie keleri metai praėjo. Atsi-
tiko taip, kad Pliskevičius, po
kiek laiko susiradęs, nors ir ne
visą, savo šeimą, nuo kurios vo-
kiečių buvo atskirtas, pagaliau
atsidūrė Amerikoje. Bet žaizda
krūtinėje vis negijo, kulka ne-
rimo, sveikata ėmė blogėti. Čia
šių metų birželio 27 dieną jam
buvo padaryta dar viena, sunki
ir pavojinga operacija, ir kulka,
kurios vokiečiai nedrįso išimti,
dabar buvo išimta, širdis liko
nepažeista.

Ar galės tačiau Pliskevičius
dirbti, labai abejotina. Anot jo
paties betariant — "kai žmogus
sveikas, tai ir viskas gerai, bet
jau sergančiam, tai neduok Die-
ve — esi palikęs vienišas, nie-
kas neaplanco nei suramina var-
ge ir dideliame skausme..."
Taigi. "Kieta širdis" — pasa-
kaip labdaringa duoklė, o tie-
kymėm, — "kad tiek atlai-
sio, kaip kiekvieno lietuviuo-
vių... Tikrai, štai žmogus,
kuris kovose su Lietuvos prie-
šais tikrai daug kraujo yra pra-
liejęs.

Ir ką mes į tai? Tas žmogus
skundžiasi, kad dabar jis jau
niekam nebereikalingas, kad jis
jautresnės širdys savo užuojau-
visų užmirštas, ir niekam nebe-
tą gali nukreipti ten, kur jos
rūpi, kaip ir iš ko jis gali tėti
dar neužgesusias savo dienas...
Ot, štai kur tai tikrai kietos
širdys! Širdys, kurios visai ra-
tragišiausio būklės esančiuo-
miai atlaiko tokį faktą!

Tokių tikrai tragiškų atsit-
kimų, kur dėl Lietuvos kraują
praliejusieji žmonės taip yra rei-
kalingi savo tautiečių paramos
kenčiantį reikalą reikia rūpinti
nėra daug — tuo tarpu gal dar
bent pagalba tų, kurie gal dar
vienas kitas. Bet žiauriausia yra
menorėtų jautis esą užvis kie-
tai, kad į tuos atvejus visi žiūri
čiausių širdžių...

nepaprastai abejingai. Tiesa,
yra ir daugiau ligonių, nelai-
mingų žmonių, bet čia yra dau-
giau nei paprastos nelaimės. Čia
nelaimėje yra žmonės, kurių au-
ka! Todėl į tokias nelaimes
turėtų būti visų pirma atkreip-
tos visų akys ir apčiuopiama
pagalba.

Deja, visos oficialios ar pu-
siau oficialios mūsų institucijos
tuo tarpu nusiplauna rankas tuo
pasiteisinimu, kad tai nėra nu-
matyta jų įstatuose, uždavinio-
se ir t.t. Ir lieka vėl vienintelis
išėjimas, bent iki tos institucijos
kada apsigalvos, bent iki ras
foimaliuose rėmuose kokį ply-
šėlį šiam reikalui praktiškai —
kreiptis į lietuvių visuomenę
jieskant, ar kartais neatsiras
bent ne taip jau labai kietų šir-
džių, kurios truputį dėl to su-
sijaudintų ir suteiktų realios
paramos tiems, kuriems toji pa-
rama teisičiausiai priklauso, ne
taip kaip labdaringa duoklė, o tie-
kymėm, kaip kiekvieno lietuviuo-
vių... Tikrai, štai žmogus,
kuris kovose su Lietuvos prie-
šais tikrai daug kraujo yra pra-
liejęs.

Primename Lietuvos Karo In-
validų Sąjungos adresą: Br.
Tvarkūnas, 454 N. Marshall St.,
Philadelphia 23, Pa.

Tai yra vieta, per kurią bent
kiek jautresnės širdys savo užuojau-
visų užmirštas, ir niekam nebe-
tą gali nukreipti ten, kur jos
rūpi, kaip ir iš ko jis gali tėti
dar neužgesusias savo dienas...
Ot, štai kur tai tikrai kietos
širdys! Širdys, kurios visai ra-
tragišiausio būklės esančiuo-
miai atlaiko tokį faktą!

Vokietijoje plinta nauja jaunuomenės organizacija, kuri atrodo esanti buvusios "Hitlerjugend" tęsinys. Ji gavo leidimą veikti, kaip "nepriklausoma, nepolitinė jaunimo draugija", tačiau dabar pasirodė, kad jos vadai yra visi buvę HJ auklėtiniai, kad ji veikia visai panašiu būdu, kaip HJ (uniformos — juodi marškiniai, batai, durklai ir t.t.), vado principas, Hitlerio ir kitų jo buv. veikėjų garbinimas yra svarbiausios susirinkimų temos, o jos steigėjas Heinz Goeschke atvirai reikalauja "iš naujo apvalyti germanų kraują eliminuojant žemesnias tautas".

GENOCIDO KONVENCIJA IR JOS ATGARSIAI

(Tęsinys iš Dirvos 29 nr)

V. RASTENIS

III. PRIEKAIŠTAI

Bent paviršutiniškai susipa-
žinę, kas (be pačių komunistų)
Amerikoje dar yra prieš Geno-
cido konvenciją, pažvelkime, ką
gi jie tai konvencijai prikiša.
Iš anksto reikia įspėti, kad tie
priekaištai yra pareiškimai to-
kia kategoriška forma, kuri, ro-
dos, neleidžia jokių abejonių
ar diskusijų. Tačiau, kaip maty-
sime, tai yra tvirtinimai, kokiais
labai panašiai galima sukriti-
kuoti kokią tik nori tarptautinę
sutartį, kokį tik nori įstatymą,
neišskiriant net ir pačios Jung-
tinių Amerikos Valstybių Kon-
stitucijos...

1. Konvencija sukurianti nau-
ją tarptautinio nusikaltimo rū-
šį, už kurį nusikaltimą kiekvie-
nas amerikietis galės būti
atiduotas teisti tarptautiniam
teismui. Būsiąs sukurtas tarp-
tautinis teismas, kuriame ame-
rikietis nebeturės jokių kal-
tinamumo teisių, kokias jam už-
tikrina Amerikos teismai. Dau-
gelis Amerikos įstatymų tapsių
priklausomi nuo tarptautinės
teisės.

2. Konvencija praktiškai ne-
paliesianti masinio tautų žudy-
mo. Ji visiškai nepaliesianti Sta-
lino praktikuojamo genocido,
kurį jis vykdo jo pagroutuose
kraštuose.

Konvencija nenumatanti kliu-
dyti tam nusikaltimui, kurį vyk-
do komunistai, nes konvencija,
esą, kalba apie tautines, etni-
nes, rasines ir religines grupes,
bet nieko nesako apie politines
grupes. O Stalinas, esą, kaip tik
gali ir teisintis, kad jis nieko
nedaro konvencijoj paminėtom
grupėms, kaip tokioms; jis ko-
voja tik su politiniais maišti-
ninkais, kontrrevoliucionieriais
- o to konvencija nedraudžia...

3. Konvencija galinti įtraukti
Ameriką į nuolatinį karą prieš
ką nors, kas nusikalsta šiai su-
tarciai, kadangi susitariančios
šalys pasizada sukliudyti ge-
nocidą ir bausti tą nusikaltimą
padariusius, o tai esą neįmano-
ma be karo prieš nusikaltėlį.

4. Paprastas žmogaus nužudy-
mas galys būti kvalifikuotas,
kaip genocidinis veiksmas, t. y.
kaip "tautos ar rasės dalies žu-
dymas". Tada Amerikos pilie-
tis pateks į tarptautinį teismą
pagal tarptautinį įstatymą, vie-
toj savojo krašto teismo ir įsta-
tymų. O kaip girdi, jeigu dar
nekalta pateks! O svarbiausia,
girdi, kad nusikaltimu laikomi ir
toki įvairiai galimi suprašti da-
lykai, "moralinė žala grupės na-
riams", ir "kurstymas vykdyti
genocidą". Esą, pavyzdžiui, pa-
sakys kalbą ar parašys straips-
nį, kurį tam tikros grupės ar
rasės organizacija pripažins, kad
jis jai "sudaro moralinę žalą",
arba "kursto padaryti morali-
nės žalos" ir štai — jau esi
tarptautinis nusikaltėlis. Taigi,
esą, konvencija dar gresianti ir
spaudos bei žodžio laisvei.

5. Pagaliau, sako, konvenci-
ja neturi jokios praktiškos reikš-
mės tam tikslui, kuriam neva
ji sudaryta. Kaip nacių nusikal-
tėlius Nuernbergo teisme galėjo
teisti ir bausti tik tada, kai buvo
laimėtas karas prieš Hitlerį ir
bent kai kurie iš nusikaltėlių

buvo sugauti, taip ir dabar kal-
tininkai varys savo nusikalsta-
mą darbą nekludomi tol, kol
tas karas nebus laimėtas ir pa-
tys nusikaltėliai, kiek jų liks
gyvų, ir kiek jiems nepavyks
pasislėpti, nebus pagauti. To-
dėl, kol karas neskelbiamaš, tol
konvencija esanti tik paprastas
popieris ir tikrieji nusikaltėliai
jos visai nežūrės, o darysią
savo. Tačiau prieš demokratini-
sius kraštus, esą, ypač prieš
Ameriką jie stengsis tą kon-
venciją išnaudoti: jie stengsis
kiekviename žingsnyje rasti nu-
sikaltimą prieš tą konvenciją ir
stengsis amerikiečius sodinti į
kaltinamųjų suolą.

Galutinėje išvadoje priekaiš-
tautojai pripažįsta, kad geno-
cidas turi būti pasmerktas, bet
tokioje konvencijoje jis turi bū-
ti daug aiškiau apibrėžtas, ir
kad į genocido sąvoką reikia
įtrauktas taip pat ir politinių
grupių naikinimą. Tačiau, išsky-
rus šį pastarąjį konkretų pa-
pildymą, jie niekur neteikia
tiksliausio genocido apibrėžimo.

4. KĄ GI MES Į TAI?

Štai į šiuo priekaištus mums
ir reikia turėti aiškų atsakymą,
jei mes norime palaikyti savo
nusištatumą — už Genocido
konvencijos įteisinimą ir jos
vykdymą. Belaukiant mūsų vi-
suomenės organizacijų viršū-
nių pasireiškimo šiam reikalui,
pareiškiu čia keletą asmeninių
samprotavimų, kaip mes gal3-
tumėm sau, ir kitiems atsakyti
į tuos priekaištus ir tuo paremti
minėtą savo nusištatumą.

1. Konvencija nėra visai pa-
prastas popieris. Šiaip ar taip,
tai yra visdėlto didelė tarptau-
tinių masto deklaracija, nusi-
statymo pareiškimas. Tai yra
paskelbimas tarptautiniu nusi-
kaltimu to, nuo ko mūsų tauta
dabar taip kenčia. Žinoma, nu-
sikaltėlio tas dar nesustabdo,
bet moralinė to reikšmė visgi
nėra niekis. Tai pirmas žingsnis
į pastangas sustabdyti nusi-
kaltimą. Jei pasaulis pripažįsta,
kad toks ir toks veiksmas yra
nusikaltimas, tai visgi kada nors
ateis laikas, kada pradės gal-
voti — ar ilgai toleruosime nu-
sikaltimą? Jau vien dėlto tai
yra geriau, negu nieko.

Konvencijos teigiama pusė
yra dar ir ta, kad jos dėsniams
priimami dabar, iš anksto, prieš
sulaikymo ar baudimo veiksmus.
Jei kada bus prieita prie tų
veiksmų, tai jau bus aiškus pa-
matas, kuriuo bus siekiama ir
kaltininkų nubaudimo. Būsimo-
genocidą. Esą, pavyzdžiui, pa-
sakys kalbą ar parašys straips-
nį, kurį tam tikros grupės ar
rasės organizacija pripažins, kad
jis jai "sudaro moralinę žalą",
arba "kursto padaryti morali-
nės žalos" ir štai — jau esi
tarptautinis nusikaltėlis. Taigi,
esą, konvencija dar gresianti ir
spaudos bei žodžio laisvei.

2. Pastaba, kad genocido są-
vokos apibrėžime turėtų būti
paminėtas ir politinių grupių
masinis naikinimas, iš dalies tei-
singas. Bet, įsiekant priekabių,
būtų galima jų rasti ir prie šios
pataisos. Juk būtų galima pa-
sakyti, kad ši pataisa irgi yra
ne kas kita, kaip komunistų
sugaltvota klaida tik tam, kad
Amerikos valdžia būtų suvar-

žyta nuo komunistų teisimo bei
sodinimo į kalėjimą... Bet kiek
tai liečia Staliną, tai ne visai
teisinga, kad jis naikina tam-
tikrą politinę grupę: ten nai-
kinamos visos politinės ir nepo-
litinės grupės, išskyrus vieną,
ir tuo būdu pasidaro taip, kad
naikinamos ištisos tautos.

3. Priekaištautojai sąmonin-
gai nutyli tą genocido apibrėži-
mo vietą, kurioje pasakyta, kad
genocido nusikaltimu laikomas
toks veiksmas, kuris yra atlie-
kamas su tikslu išnaikinti visai
ar bent iš dalies tam tikrą žmo-
nių grupę (tautinę, rasinę, et-
ninę ar religinę). Jie nuogstau-
ja, kad, girdi, kas nors bus kal-
tinamas nužudęs, sakysim, ne-
gą ar žydą, ir dėl to, gal net
nekalta būdamas, bus jau tei-
siamas tarptautinio, taigi sve-
timo teismo.

Visų pirma, jeigu kas bus
kaltinamas nužudęs negrą, žydą,
lenką, lietuvių ar airių, tai turės
būti regimi tokio nužudymo mo-
tyvai: ar tai nužudymas nety-
tyvai: ar tai nužudymas nety-
tyvai, ar iš asmeninio keršto, ar
apilėšimo tikslu, ar kaip įvyk-
dymas dalies tos tautybės as-
menų žudymo programos. Tik
paskutiniu atveju nusikaltimas
tebtų kvalifikuojamas, kaip
genocidas. Ir tai dar toli iki
tarptautinio teismo. Nes kon-
vencija visų pirma įpareigoja
pačias ją priėmusias valstybes
bausti už tokius nusikaltimus.
Į tarptautinį teismą toks nusi-
kaltimas galėtų patekti tik ypa-
tiniu atveju, kur įpainioti ke-
lių kraštų piliečiai, ar panašiai.
(Tos detalės dar tuo tarpu nėra
ir nustatytos, tik principas aiš-
kus, kad pirmoje eilėje kompe-
tentingi vietiniai teismai).

O pagaliau, kodėl jau tokia
baimė prieš tarptautinį teismą?
Teismo yra pagrindo bijoti tik
tam, kieno sąžinė negryna. Kas
nesirengia vykdyti genocido,
tuo nėra ko per daug rūpintis,
koks teismas teis nusikaltėlius!
Tiesa!, sako, gali būti pa-
trauktas atsakomybėn ir nekal-
tas asmuo, ir štai jam teks
stoti prieš svetimą teismą, kur
jis neturės tokių gynimosi ga-
rantijų, kaip turėtų savame
teisme... Iš kur toks tvirtini-
mas paimtas? Kodėl tarptauti-
nis teismas turi būti blogesnis
už Amerikos teismą Juk, jeigu
Amerika priims konvenciją, tai
ji dalyvaus ir to teismo sudary-
me ir turės visišką galimybę
pasirūpinti, kad tarptautinis
teismas būtų neblogesnis, kaip
Amerikos. O ar Amerikos teis-
mai yra jau patys tobuliausi? O
gal kuriuo nors atžvilgiu kitame
krašte yra kas nors dar tobu-
liau ir tas kraštas juk taip pat
rūpinsis, kad tarptautinis teis-
mas nebūtų blogesnis. Tad yra
pagripdo manyti, jog tarptauti-
niame teisme kaltinamojo tei-
sės gali būti garantuotos dar

geriau, negu pačiame geriausia-
me Amerikos teisme? Ko tad
bijoti tokio teismo?

4. Teisinga, kad užsispyrusių
nusikaltėlių nuo tokio nusikal-
timo be karo gal ir negalima su-
laikyti. Tačiau konvencija ne-
uždeda prievolės visiems kon-
vencijos dalyviams būtinai
skelbti karą nusikaltėliui. Yra
dar visa eilė ir kitų priemonių
nusikaltėliui paveikti, kurios
galėtų būti gana efektingos, jei
šiuo atžvilgiu dori kraštai jų
sutarinai imtųsi. Karas — pa-
skutinė, augščiausioji priemonė,
kurios pasaulis prieš nusikaltėlį,
žinoma, gali imtis, bet jei tą
darys, tai rimtai apsisvarstęs,
ne taip sau automatiškai, be
atodairos. Karui, žinoma, gali
atsirasti ir kitų priežasčių. Vie-
na Genocido konvencija karo
priežastim greičiausiai niekad
nebus, nors, logiškai galvojant,
gal ir turėtų būti.

Juk ir visi kiti įstatymai, ne-
kalbant jau apie pačius "10 Die-
vo Įsakymų" visų nusikaltėlių
nesudraudžia savaime. Tai ne-
reikia, kad tie įstatymai blogi
ir pavojingi. Ir neretas atsitiki-
mas, jog su nusikaltėliais tenka
susiremti, ir tuose susirėmimu-
se dažnai žūsta policijos parei-
gūnai bei kiti dori piliečiai, pa-
dedą kovoti su nusikaltėliu. Ar
tai reikšia kad reikia atsakyti
nuo įstatymų, smerkiančių žu-
dymą, plėšimus, vagystes ir t.t.?

5. Priekaištas dėl žodžio bei
spaudos laisvės varžymo irgi
yra dirbtiniu būdu sudarytas
baubas. Tokį patį priekaištą bū-
tų galima padaryti ir pačiai
Amerikos konstitucijai, kuri
užtikrina visoms tautybėms tei-
sių lygybę. Genocido kurstymas
juk būtų tik tuo atveju, jei pra-
kalbos ar straipsniai siektų su-
krasti fizinį tam tikros gru-
pės išnaikinimą. Reiktų būti vi-
siškai analfabetui, kad nebūtų
galima atskirti, ar kalboje arba
straipsnyje toks tikslas yra, ar
ne. Tiesa, juk ir mes, lietuviai
savo tarpe kartais pakaltiname,
pav., tokius kunigus ar mokyk-
las, kurios stengiasi nutautinti
lietuvių vaikus, pakaltiname net
tėvus, kurie nesirūpina savo
vaikų išauklėti susipratusiai
lietuviams, ir kartais net pava-
diname tą moraliniu genocidu,
tačiau niekam negadinti eiti į
galvą, kad, genocido konvenci-
jai galiojant, čia jau būtų gali-
ma pritaikyti jos baudžiamuo-
sius nuostatus...

Tad, atrodo, kad priekabės
prie Genocido konvencijos yra
nerimtos ir nenuoširdžios. Už jų
slepiasi kiti sumetimai, kuriuos,
atrodo būtų galima pavadinti,
mažiausia stipriai egoistiniais.
Žinoma, mus gali klaidinti kon-
vencijos puolėjų labai jau pa-
brėžtas antikomunizmas. Ta-
čiau, atrodo, kad jie ir komuniz-
mą supranta labai savotiškai:
kaip modernų baubą, vidaus po-
litikos tikslams...

DIRVA, Lithuanian Weekly, published by Ohio Lithuanian Publishing Company, 6820 Superior Ave., Cleveland 3, Ohio. Phone: ENdicott 1-4466. Issued in Cleveland every Thursday. Editor Vincas RASTENIS. Assistant Editor Balyš GAIDŽIUNAS. Entered at Second-Class matter December 6th, 1915, at the Cleveland Postoffice under the act of March 3, 1879. Subscription per year in advance: in the United States — \$4.00, in Canada — \$4.50 (5.00 Canadian dollars), elsewhere — \$5.50. DIRVA išina kiekviena ketvirtadienį Clevelande, Leidžia Ohio Lietuvių Leidybos B-vė. Prenumeratos kaina metams, mokant iš anksto: Jungtinės Amerikos Valstybėse — \$4.00, Kanadoje — \$4.50, (5.00 kanadiški doleriai), kitur — \$5.50. Galima mokėti ir dalimis, pradedant bet kuriuo metų laiku.